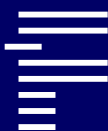
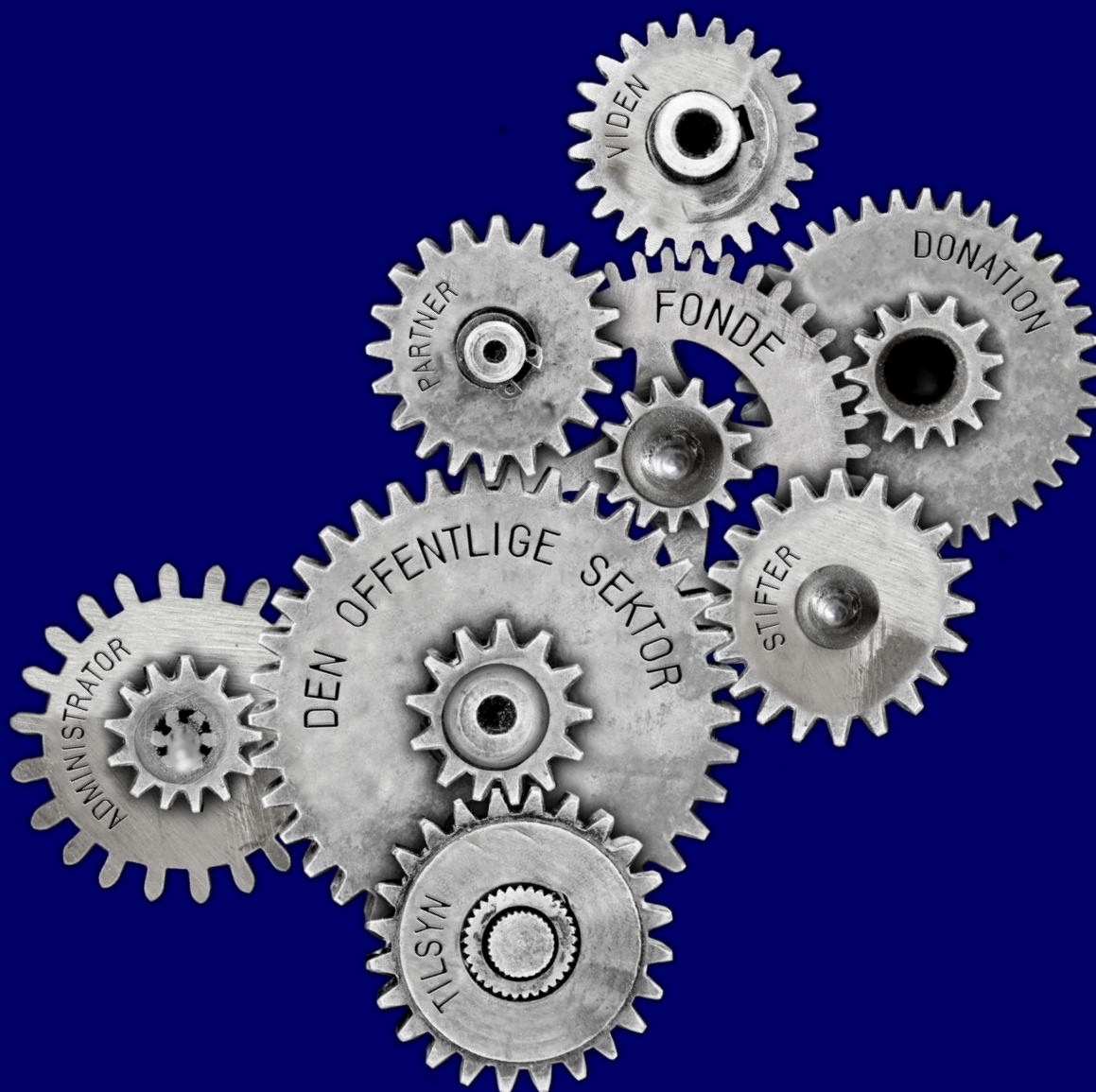

FUNDATS

magasin | juni 2020

TEMA FONDE OG DEN OFFENTLIGE SEKTOR

4

Partnerskaberne blomstrer mellem fonde og det offentlige

10

Fonde: Partnerskaber er et afgørende filantropisk værktøj

39

Skuespillere, politikere og foreningsbosser driver bestyrelsesarbejde på samlebånd: "De bør kende vedtægterne i hver eneste fond"

41

Ekspert: Fonde er et dårligt instrument til at drive offentlig virksomhed

Indhold

- 2 **Forord: Varm omfavnelser mellem fonde og det offentlige**
- 4 **Partnerskaberne blomstrer mellem fonde og det offentlige**
Private fonde og offentlige myndigheder arbejder i vid udstrækning sammen i partnerskaber, viser en stor undersøgelse foretaget af Fundats. Partnerskaberne er en spændende tendens med oplagte muligheder, siger flere eksperter. De advarer til gengæld også imod partnerskabernes indbyggede ricisi.
- 10 **Fonde: Partnerskaber er et afgørende filantropisk værktøj**
Når velgørende fonde går sammen med offentlige myndigheder i partnerskaber, handler det for fondene først og fremmest om én ting: At opnå de bedste resultater. Til gengæld kan partnerskabsmetoden også være udfordrende.
- 13 **Offentlige myndigheder: Partnerskab med fonde giver mange fordele**
For offentlige myndigheder handler partnerskab med private fonde om at skabe værdi gennem bedre økonomi, bredere kompetencer og langsigtede relationer, fortæller Esbjerg Kommune, Region Hovedstaden og Naturstyrelsen. Og så er offentlig-fondslike partnerskaber en arbejdsform, som myndighederne gerne vil skrue op for i fremtiden, selvom den også kan medføre udfordringer.
- 16 **Forsker: Fondsaftale om Børneriget er skoleeksempel i partnering**
Partnerskabsaftalen om Børneriget mellem Ole Kirks Fond og Region Hovedstaden er kørt lige efter teoribogen om partnering. Det vurderer professor i offentligt-privat samarbejde på CBS, som har gennemgået aftalen for Fundats.
- 19 **Tabel: Kommunale strategier og retningslinjer for ekstern fundraising**
Knap en tredjedel af kommunerne har enten en politisk vedtaget fundraisingstrategi eller administrative retningslinjer for medfinansiering fra private fonde.
- 21 **Region Sjælland professionaliserer kampen om fondsmidler**
Et nyåbnet fondskontor i Region Sjælland skal rette op på regionens hidtidige lave hjemtag af forsknings- og udviklingsmidler og vil fremover hjælpe med blandt andet at indgå samarbejder med eksterne parter og udarbejde fondsansøgninger.
- 23 **Grundlæggende udfordringer med reglerne for undtagelsesfonde og selvejende institutioner**
Der er et aktuelt og stigende behov for at ændre reglerne for såvel de selvejende institutioner og de såkaldte undtagelsesfonde.
- 27 **Ingen har overblik over landets fondstilsyn**
Der findes intet overblik over, hvem der skal føre tilsyn med fonde, som er undtaget fra fondsloven eller erhvervsfondsloven. Ansvar ligger spredt ud hos landets kommuner, regioner og ministerier. Der er behov for bedre registrering af fondene og deres tilsyn, mener ekspert.
- 35 **Otte år uden fondstilsyn**
Den Sociale Udviklingsfond blev undtaget fra erhvervsfondsloven i 2012. Siden har ingen myndigheder ført fondsretligt tilsyn med fonden, der solgte ydelser til danske kommuner for 242 mio. kr. i 2019. En lovændring kan være nødvendig for at undgå, at fonde ender uden et fondsretligt tilsyn, mener ekspert.
- 37 **Fonden Fjerde Maj Kollegiet kommer under tilsyn**
Fonden Fjerde Maj Kollegiet på Frederiksberg har stået uden fondsretligt tilsyn i årtier, fordi Frederiksberg Kommune tilsyneladende har glemt at føre tilsyn med fonden. Nu har kommunen genoptaget tilsynet med fonden.
- 39 **Skuespillere, politikere og foreningsbosser driver bestyrelsesarbejde på samlebånd: ”De bør kende vedtægterne i hver eneste fond”**
Bestyrelsesarbejde i 20, 30 og 40 almene fonde er en almindelig bibeskæftigelse for mange tillidsvalgte ledere i ngo'er og foreninger. Politikerne i Københavns Kommunes Kultur- og -Fritidsudvalg har skrevet under på at varetage stiftertiljen i op til 47 forskellige fonde. Men selvom bijobbet i fondene ofte er ulønnet, så kan man blive personligt erstatningsansvarlig, hvis der opstår rod i en af butikkerne.
- 41 **Ekspert: Fonde er et dårligt instrument til at drive offentlig virksomhed**
Mange kommuner er medstiftere eller bidragsydere til nye erhvervsdrivende fonde, som driver kultur- og idrætsfaciliteter eller byudvikling. Men det offentlige bør være varsomme med at benytte fondskonstruktionen, som instrument for offentlige midler, advarer en fremtrædende fondsretsekspert.

FORORD:

Varm omfavnelser mellem fonde og det offentlige

Kommuner, regioner og ministerier får stadig flere berøringsflader med fonde. Nogle vil sige, at dele af det offentlige i stigende grad er kommet på støtten hos de uddelende, filantropiske fonde.

Virkeligheden er dog nok, at offentlig-fondslige partnerskaber og fondsfinansierede udviklingsprojekter skaber et intensiveret samarbejde mellem private fonde på den ene side og offentlige institutioner på den anden.

Fonde leverer kompetencer og penge tæt på offentlige kerneprodukter i hospitalssektoren, i skolevæsenet, på museer og teatre, i byens rum, i naturen og i Vandkantsdanmark. For slet ikke at nævne forskningen på universiteter, som får den største del af fondenes 17 milliarder årlige uddelingskroner.

Udviklingen har over de seneste år nærmest skabt en ny faggruppe i stat, regioner og kommuner. Næmlig de embedsfolk, som beskæftiger sig med at tiltrække fondenes opmærksomhed og uddelingskroner. Og med at få deres respektive politiske niveauer til at forstå og understøtte mulighederne i fondsmilliarderne. Det er et embedsværk, der arbejder med at berige de to sektorer med hinanden – den offentlige og fondssektoren.

Men som eksperter advarer om i denne udgave af Fundats' tema-magasin, så indebærer udviklingen dog også en risiko, hvis de offentlige parter ikke er tilstrækkeligt opmærksomme på, at det er dem selv, der bærer ansvaret for, at de opgaver, der bliver løst, er nogle der er efterspurgt af det offentlige. Det er ikke fondenes ansvar.

Netop hensynet til offentlighedens interesse er ikke nødvendigvis sammenfaldende med fondenes ambitioner. Af samme grund sætter nogle fonde sig af princip aldrig for bordenden eller deltager i en styregruppe

med politikere eller embedsværk. Det er de fonde, der vil være helt sikre på, at støttede projekter er modtagerens projekter og ikke fondens projekter.

Men offentlige myndigheder er også dybt involveret i fondssektoren på flere andre måder.

Kommuner fører fondsretligt tilsyn

Mange offentlige myndigheder er tilsyn for forskellige typer af fonde, som er undtaget fra de to fondslove. Det gælder særligt kommunerne, som i forvejen fører tilsyn med de enkelte fondes faglige aktiviteter – for eksempel kollegieboliger, bosteder, museer, teatre eller børnehaver. Men myndighederne har ofte også pligt til – i mangel af en ejerkreds – at føre kontrol med, at de mange selvejende institutioner drives i overensstemmelse med deres vedtægter og de fondsretlige grundsætninger.

Men den fondsretlige del af tilsynsforpligtelsen kan være et minefelt af juridiske snubletråde.

For det første fordi mange kommuner simpelthen ikke er klar over, at de er fondsretligt tilsyn for nogle af de selvejende institutioner, som juridisk set er fonde. For det andet fordi mange kommuner formentlig slet ikke har de nødvendige fondsjuridiske kompetencer på rådhusene. Og for det tredje fordi fejlbeslutninger i fondene kan indebære personligt erstatningsansvar for bestyrelsesmedlemmerne – ofte politikere eller embedsmænd, der er udpeget af kommunen selv.

Justitsministeren har så småt taget fat på en gennemgribende revision af fondslovgivningen. For kommuner og andre myndigheder med fondsretligt tilsynsforpligtelser er dét en mulighed for at få skabt overblik over den retlige jungle, som de selvejende institutioner og undtagne fonde befinder sig i. Og det er måske en mulighed for at slippe af med det fondsjuridiske tilsyn,

så der kan fokuseres på den fagligt relevante tilsynsforpligtelse – om det er indenfor det kulturelle område, det sociale eller andre steder i forvaltningen.

Det offentlige stifter og administrerer fonde

Et sidste krydsfelt mellem det offentlige og de private fonde, som også har været i vækst de seneste år, er stiftelsen af nye erhvervsdrivende fonde til allehånde formål med delvis offentlig interesse.

Faktisk er en ganske stor del af alle nystiftede erhvervsfonde etableret af eller med en offentlig part. Fonde til f.eks. etablering og drift af forsamlingshuse, idrætsanlæg og højskoler. Formålet er ofte at få projekterne på afstand og lave samfinansiering med andre interessenter.

Men fondsmodellen har også en del ulemper for offentlige interessenter – og nogle gange burde konstruktionen nok ikke have været anvendt. Sagen om fonden Wonderful Copenhagen er et eksempel på nogle af de faldgruber man risikerer. Som kommune eller region mister man sin indflydelse i fonden, for bestyrelsen må

kun varetage fondens interesser. Det gælder også selvom man som stifter kan have udpegningsret til bestyrelsen. Og tavshedspligten forhindrer også koordinering mellem den offentlige part og fondens opgavevaretagelse.

Derudover kan hele spørgsmålet om uddelinger – eksterne såvel som interne – også blive en udfordring for offentligt stiftede erhvervsdrivende fonde.

Endelig fungerer en række kommuner og regioner også som administratorer af private fonde og legater, hvilket indebærer behandling af ansøgninger og indstillinger til bestyrelsen om uddelinger.

De offentlige aktører spiller med andre ord på alle felter af fondssektorens spilleplade. Offentlige institutioner er donationsmodtagere, partnere med fondene, tilsyn med fonde, administratorer af fonde og stiftere af fonde.

Som offentlig topleder tæt på de politiske beslutninger er der derfor god grund til at sætte sig grundigt ind i spillereglerne og stifte bekendtskab med de bedste strategier og taktikker i spillet om fondene. ■

FUNDATS

Et uafhængigt journalistisk netmedie om fonde med almennyttige aktiviteter

HVEM SKRIVER VI TIL?

Fundats henvender sig til interessenterne i og omkring den danske fondssektor, herunder donationsmodtagere og samarbejdspartnere på alle niveauer i samfundet – eksempelvis ngo'erne og det øvrige civilsamfund, forsknings- og uddannelsesinstitutioner, kommuner, regioner og statslige styrelser samt fondenes rådgivere og kapitalforvaltere.

HVAD VIL VI?

Fundats benytter sin uafhængighed til kritisk og troværdig dækning af danske fondes almennyttige indflydelse og bidrag i samfundet. Vi sætter lys på rammevilkårene for såvel erhvervsfonde, almene fonde og fondslignende foreninger. Og vi følger aktørerne og den interne debat om fondsbranchens rolle og samlede deltagelse i samfundsudviklingen.

HVAD SKRIVER VI OM?

Fundats formidler nyheder, analyser og tendenser om fondssektoren, dens aktiviteter samt effekterne af de almennyttige indsatser i samfundet. Vi skriver om det, der skaber pengene i fondene, om dem der plejer formuerne eller datterselskaberne og deler ud af overskuddet. Vi dækker det løbende branchestof om aktører, fondsledelse, drift og donationer i det filantropiske fondsmiljø. Det handler om politik, økonomi, investeringer, fondsjura, moral, kunst, velfærd, klima, sammenhængskraft og livsglæde.

Partnerskaberne blomstrer mellem fonde og det offentlige

Private fonde og offentlige myndigheder arbejder i vid udstrækning sammen i partnerskaber, viser en ny stor undersøgelse foretaget af Fundats. Partnerskaberne er en spændende tendens med oplagte muligheder, siger flere eksperter. De advarer til gengæld også imod partnerskabernes indbyggede ricisi. Se listen med aktuelle partnerskaber mellem fonde og det offentlige i artiklen.

af Sune Holm Pedersen

NATUR, KULTUR, ARKITEKTUR, FORSKNING og sociale formål. Det er blot et udsnit af de mange formål, som danske fonde netop nu støtter gennem formaliserede partnerskaber med offentlige myndigheder.

Det viser en ny undersøgelse af offentlig-fondslige partnerskaber foretaget af Fundats (se listen under artiklen).

Undersøgelsen viser også, at der er mindst 60 aktive partnerskaber mellem en række større kommuner, regionerne og flere ministerier på den ene side og fonde eller fondslignende foreninger på den anden side.

Både de helt store og de helt små fonde har aktive partnerskaber med den offentlige sektor, viser undersøgelsen. I den store ende af skalaen er f.eks. Novo Nordisk Fondens milliardatsning på ambulante diabetescentre i partnerskab med landets fem regioner.

I den mindre ende finder man eksempelvis Fonden Kaj Kjær Flora og Fauna, der i et partnerskab med Naturstyrelsen vil genskabe naturtilstanden og biodiversiteten på det fredede areal Munkens Klit syd for Løkken.

Og partnerskaberne mellem fonde og det offentlige rummer et stort potentiale. Men de indeholder også faldgruber, siger flere eksperter.

“Partnerskabsmetoden skal bringe viden, kapital og netværk sammen i en ny og større helhed. Flere aktører er stærkere sammen end hver for sig. Sammen kan man bedre skabe politisk opbakning, teste løsninger og udbrede dem,” siger projektchef, ph.d., Ulf Hjelmar fra Vive, der forsker i bl.a. offentlig-privat samarbejde.

Partnerskaber giver flere muligheder

Grundlæggende handler partnerskabsmetoden om at skabe øget værdi. Og for de offentlige aktører kan partnerskaber med fondene give god mening, fordi det skaber adgang til penge, men også til kompetencer, som ellers ikke findes i den offentlige organisation, siger professor Ole Helby Petersen, der leder Center for Forskning i Offentlig-Privat Samspil på Roskilde Universitet.

“Den offentlige part får på den måde adgang til viden og ekspertise, som den ikke selv har. Og det er også en tekstbogsforklaring på, hvorfor man skal indgå et

Partnerskaber mellem fonde og det offentlige finder sted i vid udstrækning, viser undersøgelsen af 31 myndigheders formelle partnerskabsaftaler med uddelende fonde og filantropiske foreninger. Et eksempel er Naturstyrelsens partnerskab med Fonden Kaj Kjær Flora og Fauna om at genoprette naturområdet Munkens Klit ved Løkken (foto: Kaj Kjær Flora & Fauna).

samarbejde eller partnerskab,” siger Ole Helby Petersen.

Set fra fondenes side giver partnerskaberne, udover adgang til det offentlige viden og ekspertise, også andre fordele, siger han:

”For fondene kan partnerskaberne også være udtryk for, at man gerne vil tættere på den offentlige sektor. Så kan man både have hånd i hanke med, hvad der sker, og man får også et meget større ejerskab over projektets resultat. Det er forskelligt fra den traditionelle måde at

”De offentlige ledere, men også politikerne, har ansvar for at sikre, at de projekter, man sætter i gang, er vigtige for den offentlige sektor.”

— Ole Helby Petersen, Center for Forskning i Offentlig-Privat Samspil

drive fond på, hvor man ‘bare’ deler penge ud,” siger Ole Helby Petersen og uddyber:

”Når Rockwoolfonden f.eks. samarbejder med Vejle Kommune om at få folk i job, så står Rockwoolfondens navn på aftalen. Derfor får fonden mere af æren, hvis fondens interventionsforløb i kommunen går godt.”

Myndighedernes risici

Men selvom partnerskaber mellem fonde og det offentlige byder på fordele og muligheder, så indebærer arbejdsmetoden også en række risici. Risici af en helt anden karakter, end hvis fondene blot havde overført et pengebeløb til en modtager med en velformuleret ansøgning, mener Ole Helby Petersen.

“I eksemplet med Rockwoolfonden, så har fonden også en større del af risikoen, hvis det går galt. I et partnerskab vil fondens navn være tættere forbundet med projektet. Man står selv mere på mål for det, der bliver gjort. Omvendt kan man også bedre påvirke succesoplevelsen,” siger Ole Helby Petersen.

Udover omdømmerisikoen peger projektchef Ulf Hjelmar fra Vive også på arbejdsbyrden som en oplagt risikofaktor ved partnerskabsmodellen:

“Er det arbejdet værd? Det spørger mange sig selv om, når de erfarer det store arbejde, der ligger i at arbejde i partnerskaber. Én ting er at lave et projekt eller en indsats inden for sin egen organisations rammer. Hvis man går sammen med flere forskellige organisationer, på flere forskellige områder, på tværs af det offentlige og det private, så skal man jo kigge på sine egne mål og midler i forhold til andres

og blive enige om ting gennem mange møder,” siger Ulf Hjelmar.

Og netop spørgsmålet om forskellige organisationers mål og midler er et sted, hvor partnerskabsmetoden også kan byde på risici for den offentlige part, mener Ole Helby Petersen:

“Selvom partnerskaber giver muligheder, så kan man på ulempe siden sige, at de offentlige partnere jo også forpligter sig til at bruge offentlige ressourcer. Og her vil fondene i vid udstrækning stille krav om, hvad de ressourcer skal bruges til. Det offentlige risikerer altså at rette nogle af sine aktiviteter en bestemt vej, fordi det er den vej, man kan få ekstra finansiering eller ekspertise fra en fond,” siger Ole Helby Petersen.

Og det stiller krav til den offentlige sektor, mener han:

“De offentlige ledere, men også politikerne, har ansvar for at sikre, at de projekter, man sætter i gang, er vigtige for den offentlige sektor. Partnerskaber med fonde kan potentielt forskubbe offentlige indsatser i en bestemt retning. Det skal den offentlige sektor være rustet til at tage kritisk stilling til,” siger Ole Helby Petersen.

Juridiske snubletråde

Med udbredelsen af katalytisk filantropi og verdensmålenes fokus på partnerskaber, kan det virke oplagt for moderne fonde at kaste sig over partnerskabsmetoden.

Men også på den juridiske front er der både muligheder og risici at tage i betragtning for både fonde og offentlige instanser.

Det fortæller professor i jura Karsten Naundrup Olesen fra Københavns Universitet, der forsker i juridiske aspekter af den offentlige sektors markedsaktiviteter.

”Normalt siger man, at myndighedsopgaver er forbeholdt myndighederne.”

— Karsten Naundrup Olesen, Københavns Universitet

Han fremhæver tre eksempler på områder, hvor partnerskabsmetoden bør give anledning til grundigt forarbejde. Første punkt handler om gennemsigtighed i projektorganisationen.

“Afhængig af det konkrete partnerskab så kan det være en stor fordel rent juridisk at give projektet sin egen kasse – sin egen konto. Det gør det tydeligere for alle – også fonden og borgerne – hvad der kanaliseres fra de offentlige kasser over i projektet, og hvad pengene derefter går til. Når journalister roder op i et eller andet projekt, så kommer kritikken typisk dér, hvor der ikke har været gennemsigtighed,” siger Karsten Naundrup Olesen.

Andet punkt handler om, hvilke arbejdsopgaver fon-

den må påtage sig eller myndigheden give fra sig i partnerskabet. For selvom offentlige instanser gerne må arbejde sammen med private aktører om at udføre opgaver, så er der også begrænsninger.

“Normalt siger man, at myndighedsopgaver er forbeholdt myndighederne. Og dem kan det blive svært at samarbejde omkring. Myndighederne er underlagt specielle regler og har specielle kompetencer, og borgerne skal ikke finde sig i at blive myndighedsstyret af andre end myndighederne. Hvis der er sådanne myndigheds-elementer i et projekt, så skal man derfor holde tungen lige i munden,” siger Karsten Naundrup Olesen.

Desuden råder Karsten Naundrup Olesen også til at tænke over spørgsmålet om, hvilke modydelse fonden får for sin bevilling og sit partnerskab.

“Hvad handler den offentlige instans med i forhold til fonden? Hvilke rettigheder kan den offentlige partner give til fonden som betaling for at få pengene? Her er der igen nogle grænser. Forestil dig, at en fond giver penge til en særlig folkeskoleindsats for ordblinde mod at skolen reserverer nogle af pladserne på holdet til f.eks. fondens medarbejders børn. Det må skolen ikke, fordi opgaven med at undervise børn er en opgave, som alle borgere har lige adgang til. Man kan ikke give en hvilken som helst rettighed til en fond, fordi den betaler. Så her kan der være en risiko,” siger Karsten Naundrup Olesen.

Fra finansiering til samskabelse

Ifølge Ulf Hjelmar har partnerskabstanken længe været hyldet som fremtidens arbejdsmetode. Men på trods af de store forhåbninger til metodens effektivitet, så ender mange partnerskaber fortsat som finansieringsaftaler snarere end som egentlige partnerskaber med fokus på samskabelse.

Samme tendens ser Ulf Hjelmar også på listen over offentlig-fondslige partnerskaber, som han dog understreger ikke giver det fuldstændige billede af alle aktive partnerskaber mellem det offentlige og fondene. Det betyder, at der er

plads til udvikling.

“Inden for forskningsverdenen har der været meget snak om de strategiske samarbejder og partnerskaber. Man snakker om, at de skal bringe relevante parter sammen på tværs af sektorer og vidensområder. Det kan være byudvikling, sammenhæng i erhvervspolitikken, beskæftigelsespolitik og social- eller børn- og ungeområderne – de komplekse velfærdsudviklingsfelter. Men når jeg kigger ned over listen over partnerskaber, så glimrer den endnu ikke ved at indeholde en hel masse eksempler på strategiske partnerskaber om komplekse problemområder med samskabelse eller samproduktion,” slutter Ulf Hjelmar. ■

TABEL: Partnerskaber mellem fonde og offentlige myndigheder

Myndighed(er)	Partnerfond(e)	Kort beskrivelse
Erhvervsstyrelsen	Realdania	Challenges
Esbjerg Kommune	Den Danske Naturfond	Mandø/Vadehavet
	Realdania	Stengårdsvej
	Realdania	Ribe Jernindustrigrund
	Realdania	Skolernes indeklima
	Lauritzen Fonden	Medvind i Østerbyen
Esbjerg/Billund Kommune	Egmont Fonden	Nye veje i den kommunale understøttelse af elever med konstateret ordblindhed
	Lego Fonden	Leg, kreativitet og læring (10-ECTS-uddannelse på University College Lillebælt)
Helsingør Kommune	OK-Fonden	Samarbejde om opførelse, bygningsdrift og varetagelse af pleje på nyt plejehjem
	Lær for Livet (Egmont Fonden)	Lær for Livet
KL (seks kommuner)	Lego Fonden	Legende læring – sammenhæng for 4-9-årige børn
Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen	Realdania	Lille Langebro
	Realdania	Skt Annæ Plads
Miljø- og Fødevareministeriet	Realdania	Byerne og det stigende havvand
Miljøstyrelsen	Aage V. Jensens Naturfond + 15. Juni Fonden	Artsportalen
Naturstyrelsen	Den Danske Naturfond	Fyns Hoved
	Aage V. Jensens Naturfond + Aalborg Kommune	Lille Vildmose
	Fonden Kaj Kjær Flora og Fauna	Munkens Klit
Naturstyrelsen + Kulturstyrelsen	Aage V. Jensens Fonde	Vildsted Sø
Naturstyrelsen + Viborg Kommune	A.P. Møller Fonden	De 5 Hald'er
Naturstyrelsen / Aalborg Kommune	Aage V. Jensens Naturfond / European Commission	Lifeprojekt vedr. Lille Vildmose (EU-kommissionens-projekt)
Odense Kommune	Realdania	Fra Gade til By - Thomas B. Thriges Gade
Region Hovedstaden	Elsass Fonden	Klinik på Børneriget
	Novo Nordisk Fonden	Steno Diabetes Center
	Ole Kirk's Fond	BørneRiget
Region Midtjylland	Trygfonden	Trygfondens familiehus
Region Nordjylland	Trygfonden	Dansk DAWBA Center

TABEL: Partnerskaber mellem fonde og offentlige myndigheder (fortsat)

Myndighed(er)	Partnerfond(e)	Kort beskrivelse
	Trygfonden	Hjerteløberordningen
	Trygfonden	Transskription af 1-1-2-opkald
	Novo Nordisk Fonden	Styrket diabetesindsats i RN
	Trygfondens familiehus Aalborg	
Region Sjælland	Novo Nordisk Fonden	Diabetescenter inkl byggeaftale
Slots- og Kulturstyrelsen	Realdania	Kulturhavn Kronborg
	Realdania + A.P. Møller Fonden	Nyborg Slot
	A.P. Møller Fonden + Augustinus Fonden + Aage og Johanne Louis-Hansens Fond	Hofteatret
Styrelsen for Forskning og Uddannelse	Novo Nordisk Fonden + Carlsbergfondet + Lundbeckfonden + Villum Fonden	Udmøntningsmodel for Pionercentrene
	Novo Nordisk Fonden + Carlsbergfondet + Lundbeckfonden + Villum Fonden	(fortsat) Udmøntningsmodel for Pionercentrene
	Industriens Fond	Aftale med Industriens Fond om "Industriens Fonds Hus i Kina"
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet	Egmont Fonden + Trygfonden	Intensive læringsforløb
Sundheds- og Ældreministeriet	Novo Nordisk Fonden	Nationalt Genom Center
Sønderborg Kommune	Rockwool Fonden	Nextwork
Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen	Realdania By og Byg	Fordele og ulemper ved forpligtende offentlig og privat samarbejde om udvikling af eksisterende byområder I Danmark
	Realdania + Grundejernes Investeringsfond + Landsbyggefonden	Fælles og styrket Radonindsats
	Realdania	Strategi for digitalt byggeri
Vejle Kommune	DGI Huset Vejle (erhvervsdrivende fond)	Forpagtning og leje
	Fonden Vejle Kulturservice	
	Rockwool Fonden	Nextwork
	Cabi (støttet af Trygfonden)	Socialt frikort til flere
	Realdania	Byerne og det stigende havvand - pilotprojekt

Myndighed(er)	Partnerfond(e)	Kort beskrivelse
Aalborg Kommune	Den Danske Naturfond	Den Danske Naturfond vedr. Hammer Bakker
	Realdania	Kickstart Forstaden – Tornhøj i Aalborg Øst
Aarhus Kommune	Købmand Herman Sallings Fond	Kongelunden
	Bo Trygt (Trygfonden + Realdania)	Bo Trygt
	Ahl Fonden	Århuskolonien
	Mødrehjælpen	Unge familier på vej
	Velux Fonden	Projekt HIFIA - Helhedsorienteret Indsats for socialt udsatte børnefamilier
	Velux Fonden	Projekt Livsmester
	Mødrehjælpen + Helsefonden	Projekt RUST
	Realdania	Ungdomskulturhuset
	Hjem til Alle Alliancen (Bikubenfonden m.fl.)	

Sådan har vi gjort

Undersøgelse om offentlig-fondslige partnerskaber (OFP).

Fundats har bedt om aktindsigt i 31 myndigheders formelle partnerskabsaftaler med uddelende fonde og filantropiske foreninger.

Der er tale om fem ministerielle departementer, 11 styrelser, de fem regioner, Kommunernes Landsforening, 10 kommuner herunder de fem største samt fem ikke-tilfældigt udvalgte kommuner.

Departementer, styrelser og de fem mindre kommuner er udvalgt ud fra Fundats' vurdering af om det var sandsynligt at de kunne indgå partnerskaber med fonde.

Resultatet af undersøgelsen er, at 60 offentlig-fondslige partnerskaber fordelt på 23 forskellige myndigheder i øjeblikket er aktive. Fundats er i besiddelse af aftalerne.

Partnerskaber er i aktindsigtanmodningerne defineret som "partnerskabsaftaler eller samarbejdsaftaler med uddelende fonde og filantropiske foreninger," hvor der er tale om en gensidig forpligtende aftale og en fælles ledelse i enten planlægnings- eller implementeringsfasen af partnerskabsprojektet – eksempelvis en styregruppe, hvor repræsentanter fra både myndighed og fond er repræsenteret.

Der er altså ikke tale om rene donationer, hvor fonden blot bevilger penge og modtagerne alene forpligter sig til en form for afrapportering.

Enkelte myndigheder har vendt tilbage og meddelt, at de ikke fandt, at formuleringen af aktindsigtanmodningen opfyldte identifikationskravet i henhold til offentlighedsloven, og at det derfor var vanskeligt for myndigheden at imødekomme anmodningen. I disse tilfælde har vi specificeret ved at bede om partnerskabsaftaler med 25 konkrete fonde – nemlig de 25 mest uddelende fonde i 2018.

Herefter er kun Erhvervsstyrelsen, som også er tilsynsmyndighed for både erhvervsdrivende fonde og de største filantropiske foreninger, vendt tilbage og fastholdt, at styrelsen ikke kunne imødekomme anmodningen, da styrelsen ikke mener, at den opfylder identifikationskravet i offentlighedsloven. For Erhvervsstyrelsens vedkommende kan der derfor være tale om flere partnerskaber. De to partnerskaber med Erhvervsstyrelsen, som fremgår af listen, er fremkommet ved først at foretage søgninger på nettet og blandt fondenes hjemmesider og herefter konkret at søge om aktindsigt i de pågældende aftaler. Erhvervsstyrelsen har desuden tidligere været involveret i et collective impact-project med Realdania om landdistriktsprojektet – På Forkant.

Fonde: Partnerskaber er et afgørende filantropisk værktøj

Når velgørende fonde går sammen med offentlige myndigheder i partnerskaber, handler det for fondene først og fremmest om én ting: At opnå de bedste resultater. Til gengæld kan partnerskabsmetoden også være udfordrende. Det fortæller Aage V. Jensen Naturfond, Elsass Fonden og Realdania, der alle betragter partnerskaber som en afgørende del af deres filantropiske værktøjskasse.

af Sune Holm Pedersen

Partnerskaberne blomstrer mellem danske fonde og den offentlige sektor. Mere end 60 forskellige partnerskaber mellem det offentlige og både små og store fonde er i øjeblikket aktive. Det viser en ny undersøgelse foretaget af Fundats.

For fondene handler partnerskaberne først og fremmest om én ting: At opnå de bedst mulige resultater. Og selvom partnerskabsmetoden som filantropisk værktøj kan være udfordrende, så giver den adgang til unikke løsninger, som er al arbejdet værd, fortæller flere fonde.

Af de 60 partnerskaber på listen tegner Realdania sig for 16. Dermed står den filantropiske forening bag mere end hvert fjerde partnerskab på listen. Det er intet tilfælde, siger administrerende direktør i Realdania, Jesper Nygård:

“I langt størstedelen af vores arbejde er partnerskabsmetoden et fuldstændig afgørende greb. Sådan har det været igennem næsten alle 20 år af vores virke, og det er kun blevet større. Det er det af én simpel grund: Komplekse problemer løses bedst i fællesskab,

og når man forpligter hinanden på en lidt længere bane. Og selve partnerskabsmetoden, hvor man er ligeværdig i rummet, kan faktisk nogle gange være langt vigtigere end pengene,” siger Jesper Nygård.

Realdania: Ligeværdighed centralt for succes i partnerskaber
Netop ligeværdighed er for Realdania en central ingrediens i partnerskabsmetoden, forklarer Jesper Nygård. Han bryder sig ikke om det gamle mundheld om, at den, der betaler musikken bestemmer, hvad der spilles.

“Hvis det er sådan man enten opfattes eller gerne vil opfattes, så er partnerskabsmodellen helt ubrugelig. For i partnerskaber handler det ikke om, hvem der kommer med pengene. Det handler om, hvem der rundt om bordet har den fornødne viden,” siger Jesper Nygård.

Derfor bør parterne for at få det bedste resultat anerkende hinandens evner til problemløsning:

“I mange situationer ville vi kun løse et problem delvist, hvis vi ikke havde en kommune, en styrelse, erhvervslivet eller den rette forskergruppe med. Man skal

respektere den forskellige viden, som parterne kommer med og ikke mindst de forskellige rammebetingelser, vi har. Realdania kommer jo til bordet med en anden viden end f.eks. en kommune, der jo selvfølgelig kender de lokale forhold og problemstillinger meget bedre end os. Og så skal man arbejde sammen ligeværdigt. Ligeværdighed handler om, at man går ind i rummet – i partnerskabet – i fællesskab for at løse en udfordring, som man er enige om eksisterer derude,” siger Jesper Nygård.

Selvom partnerskabet er centralt i Realdanias arbejdsform, så kan andre måder at arbejde på sagtens være mere velegnede for andre. Og derfor må partnerskab aldrig blive svaret, allerede før spørgsmålet er stillet, siger Jesper Nygård.

”Det er klart, at du er med inde i problemets maskinrum i partnerskabsmetoden.”

— Jesper Nygård, Realdania

“Der er masser af typer problemer, hvor partnerskabsmodellen ikke er den rigtige. Og der er masser af fuldstændig legitime måder at arbejde anderledes på. Vi har en værktøjskasse, og for hvert eneste projekt tager vi stilling til, hvilket værktøj, der skal bruges. Nogle gange er en almindelig donation det rette. Nogle gange køber vi en særlig ejendom i vores datterselskab By & Byg. Andre gange er forskning svaret. Eller en ny måde at indsamle data. Der er masser af værktøjer i værktøjskassen, og partnerskabet er ét af dem. Men hos os er det et værktøj, der fylder rigtig meget,” siger Jesper Nygård.

Han anerkender, at partnerskabsmetoden er en krævende arbejdsform, der indebærer et større ansvar for projekterne end rene donationer – også hvis projekterne kikker. Men til gengæld giver metoden mulighed for gevinster, der ellers ville være uden for rækkevidde.

“Det er klart, at du er med inde i problemets maskinrum i partnerskabsmetoden. Derfor er der en større risiko ved at arbejde på den her måde, men der er også en mulig større succes. Og for mig at se er det en vigtig del af filantropi, at man skal være villig til at tage den risiko, der følger med. Og der er visse typer problemer, man ikke ville kunne løse, hvis man ikke selv går med ind i rummet. Det er den allerbredeste definition af bæredygtighed, når vi løfter i flok,” siger Jesper Nygård.

Naturfond: Partnerskab med staten var tænkt ind fra start
Aage V. Jensen Naturfond arbejder for “at støtte naturens bevarelse og udvikling, samt de vilde dyrs beskyttelse,” som det hedder i fondens vedtægt.

I øjeblikket har fonden mindst fire forskellige aktive partnerskaber med Naturstyrelsen. Og siden fonden blev stiftet i 2007 har partnerskaberne med det offentlige været en medfødt strategisk ambition.

Det fortæller den nuværende bestyrelsesformand Katherine Richardson, som er forsker og medlem af Klimarådet og har siddet i bestyrelsen siden stiftelsen.

“Før 2007 var der kun en fond, som var baseret i udlandet, men det gjorde det svært at samarbejde med de relevante aktører her i Danmark. Derfor blev der i 2007 oprettet en dansk fond, som kunne være på scenen her. Så vi har fra dag ét i vores eksistens været opmærksomme på og har prøvet at få en god synergi ud af at samarbejde med Naturstyrelsen,” siger Katherine Richardson.

Og partnerskaberne handler i høj grad om at opnå størst mulig effekt inden for fondens indsatsområde:

“Du får mest for pengene, havde jeg nær sagt, når du beskytter naturen i forbindelse med eksisterende

naturarealer, fordi naturen har det meget bedre med større sammenhængende arealer, end når det er små klatter hist og pist. Derfor ser vi gode muligheder i at samarbejde med staten om deres jord, herunder at opkøbe områder i nærheden af eller i forlængelse af statens

jord. Nogle andre fonde køber kunst, der udstilles på statens museer. Med vores formål giver det for os mening, at støtte naturen på og i nærheden af statens arealer, for det er klart, at staten ikke har råd til det hele – måske især i de her coronatider,” siger Katherine Richardson.

Selvom fonden altid gerne har arbejdet tæt sammen med Naturstyrelsen, så har den ikke én fast model for partnerskaber, som den altid hiver op af skuffen.

”Vi gør det sag for sag. Der er mange forskellige modeller. Rigtig mange. Så nej, vi har ikke faste regler. Dog vil jeg sige, at vi sørger for at have en styregruppe på, så vi følger tingene meget tæt på. Vi giver aldrig penge over til staten og siger ‘vær så god’. Vi er altid med,” siger Katherine Richardson.

Elsass Fonden: Forfølger i høj grad partnerskabsmodellen

Elsass Fonden arbejder for at øge livskvaliteten for mennesker med den medfødte hjerneskade cerebral parese.

For at arbejde for dét mål har fonden indgået et partnerskab med Rigshospitalet under Region Hovedstaden. Her vil fonden i partnerskab med Rigshospitalet skabe en ny klinik for cerebral parese på det nybyggede børnehospital, Børneriget, der også er et offentligt-fondsligt partnerskab mellem Ole Kirk's Fond og Region Hovedstaden.

“I virkeligheden er der et stort værdifællesskab mellem Rigshospitalets ambitioner med Børneriget og vores ønske om at bidrage til at skabe den bedst mulige indsats for børn, der fødes med cerebral parese. Derfor lavede vi en samarbejdsaftale, hvor vi har doneret 25 mio. kr. til formålet, hvoraf de 15 mio. kr. skal gå til en scanner, som er helt nødvendig for tidligt at kunne scanne børn og konstatere, om de har cerebral parese,

Elsass Fonden har indgået et partnerskab med Rigshospitalet under Region Hovedstaden. Her vil fonden i partnerskab med Rigshospitalet skabe en ny klinik for cerebral parese på det nybyggede børnehospital, Børneriget, der også er et offentligt-fondsligt partnerskab mellem Ole Kirk's Fond og Region Hovedstaden (foto: Børneriget).

så man kan lave en tidlig indsats,” siger administrerende direktør i Elsass Fonden, Peter Lindegaard.

Den kommende klinik skal udvikle den ypperste behandling på feltet, og den nye viden skal komme alle landets borgere til gavn. Skalerbarheden er bygget ind i partnerskabet, fortæller Peter Lindegaard.

“For os er det en afgørende del af aftalen med Rigs-

”Det er helt klart vores opfattelse, at fonde ved at gå denne her vej virkelig kan multiplicere deres impact.”

— Peter Lindegaard, Elsass Fonden

hospitalet, at metoderne der udvikles derinde kan udvides til hele landet. Så det ikke kun er de forældre og børn, der bor i Region Hovedstaden, der kan få glæde af den ypperste behandling, men også dem i Holstebro, Aarhus eller Aalborg,” siger Peter Lindegaard.

Peter Lindegaard er enig i, at partnerskabsmodellen set i forhold til andre filantropiske metoder kræver tid og tålmodighed. Det viser fondens andet aktive partnerskab med Bevica Fonden og boligorganisationen Lejerbo, der strækker sig en del år ud i fremtiden.

Partnerskabet skal skabe attraktive boliger for unge

med cerebral parese ved at kombinere Lejerbos bygherrekompetencer og Bevica Fondens viden om universelt design. Resultatet står efter planen klar i Kolding omkring 2025:

“Partnerskabsmetoden er mere kompliceret, og den kræver en vis tålmodighed. Det skal man være opmærksom på. I Kolding er vi flere parter, der skal blive

enige, lave forprojekter, værdisprogram, involvere brugerne, have en god dialog med Kolding Kommune, som skal lave lokalplan, før en privat udvikler kan komme ind over. Det er en mere kompleks struktur, når man er flere parter. Derfor tager det længere tid. Men jeg er

helt overbevist om, at den tid er velinvesteret på grund af de fordele, der er i den samarbejdsmodel,” siger Peter Lindegaard.

Og partnerskabsmetoden er for Elsass Fonden da også et værktøj, der i fremtiden skal i brug igen.

“Det er i høj grad en model, som vi har tænkt os at følge. Og det er helt klart vores opfattelse, at fonde ved at gå denne her vej virkelig kan multiplicere deres impact, fordi vi kan samle parter, så vi sammen står meget stærkere og kan gennemføre nogle meget mere spændende projekter,” siger Peter Lindegaard. ■

Offentlige myndigheder: Partnerskab med fonde giver mange fordele

For offentlige myndigheder handler partnerskab med private fonde om at skabe værdi gennem bedre økonomi, bredere kompetencer og langsigtede relationer, fortæller Esbjerg Kommune, Region Hovedstaden og Naturstyrelsen. Og så er offentlig-fondslige partnerskaber en arbejdsform, som myndighederne gerne vil skrue op for i fremtiden, selvom den også kan medføre udfordringer.

af Sune Holm Pedersen

Sydvest for Viborg er udsigten så god, at man under den klare forårshimmel kan se 800 år tilbage i tiden. Gennem de sidste fem år har et partnerskab mellem A.P. Møller Fonden, Naturstyrelsen, Kulturstyrelsen og Viborg Kommune nemlig restaureret området De fem Halder, som har været åsted for mindst fem historiske anlæg som middelalderborge og herregårde siden 1200 og frem til nutiden.

Restaureringsprojektet handler om danmarkshistorien, men er samtidig udtryk for en moderne tendens. Projektet er nemlig blot ét af mange aktuelle partnerskaber mellem private fonde og offentlige myndigheder. Og partnerskabet med A.P. Møller Fonden i styregruppen og bygherregruppen byder på mere end de 50 mio. kr., som fonden har bevilget til projektet, fortæller vicedirektør Signe Nepper Larsen fra Naturstyrelsen:

“For eksempel skyder A.P. Møller Fonden projektressourcer ind og står også for at samarbejde med arkitekterne, for det er jo ikke noget, vi som styrelse har den store faglige forstand på. Mens vi tager os af land-

skabsværdierne og naturværdierne i området, og Viborg Kommune har fokus på, at befolkningen kan bruge området rekreativt. Så vi kommer med hver vores styrker. Det giver noget synergi, at man går sammen om det,” siger Signe Nepper Larsen.

At private fonde bidrager med andet og mere end penge i partnerskab med offentlige myndigheder, fremhæver også Jesper Frost Rasmussen. Som borgmester i Esbjerg står han i spidsen for en kommune med en lang tradition for at samarbejde med både små og store fonde.

”Vores partnerskaber med fonde handler både om penge til at finansiere nogle af de projekter og indsatser, vi har. Men de handler absolut også om at kunne trække på den viden og erfaring, som nogle fonde har fra andre projekter. Generelt giver partnerskaberne jo os noget erfaring, viden, og kvalificerede input ind i en proces, som vi måske ikke selv ville kunne fremskaffe, hvis ikke fondene var med,” siger Jesper Frost Rasmussen og nævner partnerskaber med Lauritzen Fonden og

Gennem de sidste fem år har et partnerskab mellem A.P. Møller Fonden, Naturstyrelsen, Kulturstyrelsen og Viborg Kommune restaureret området De fem Halder (visualisering: Arkitektfirmaet Erik Brandt Dam og team).

Egmont Fonden som konkrete og aktuelle eksempler.

Uanede højder

Også den hidtil største enkeltstående fondsbevilling i Danmark har finansieret et offentligt-fondsligt partnerskab, nemlig Steno Diabetes Center Copenhagen. Hospitalet fik en bevilling på 2,95 mia. kr. fra Novo Nordisk Fonden, da Region Hovedstaden, Novo Nordisk Fonden og Novo Nordisk A/S i foråret 2015 besluttede at arbejde sammen om at løfte diabetesindsatsen på tværs af aktørerne i hovedstadsregionen.

Og partnerskabet med Novo Nordisk Fonden og de økonomiske muskler i fonden, giver Region Hovedstaden helt særlige muligheder, fortæller Allan Flyvbjerg, der er centerdirektør for Steno Diabetes Center Copenhagen.

“Donationen betyder, at vi har en helt unik mulighed for på dansk grund at løfte et område, som vi i forvejen er gode til, til uanede højder. Derudover kan erfaringerne fra partnerskabet blive en ’proof-of-concept’ for andre dele af sundhedsvæsenet og andre kroniske sygdomme,” siger Allan Flyvbjerg.

Transparens og god governance

Men selvom partnerskabet mellem Region Hovedstaden og Novo Nordisk Fonden giver unikke muligheder, så har Allan Flyvbjerg også mødt skeptiske holdninger til den offentlige-private konstellation, der har til huse i et tidligere privathospital i Gentofte, som indtil 1. januar 2017 var ejet af Novo Nordisk A/S. Herefter blev hospitalet overdraget til Region Hovedstaden som led i partnerskabsaftalen mellem Novo Nordisk Fonden og

Region Hovedstaden.

”Jeg skal være den første til at sige, at der også har været kritiske røster over, at en privat, erhvervsdrivende fond giver så mange penge til ét sygdomsområde. Er I ikke stadig Novo Nordisk A/S i forklædning, spørger nogen. Men det er vi jo ikke. Vi har tidligere været ejet af Novo Nordisk A/S. Nu er vi ejet af Region Hovedstaden. Vi har fået en meget stor donation fra Novo Nordisk Fonden. Men vi følger Region Hovedstadens normer og retningslinjer, også når vi samarbejder med life science-industrien, samt når vi ordinerer medicin. Men det er bare for at sige, at der også har været en bagside af medaljen,” siger Allan Flyvbjerg.

Netop for at undgå mistanke om favorisering af de private partnere, har partnerskabet fra starten været nøje tilrettelagt med fokus på transparens og governance.

“Vi har gjort rigtig meget ud af at få en transparent governance-model på plads. Vores bestyrelse, som jeg som direktør refererer til, er derfor sat sammen på en ganske bestemt måde. Region Hovedstadens koncerndirektør, Svend Hartling, er formand for bestyrelsen. Derudover er der en bred sammensætning af repræsentanter fra et af regionens øvrige hospitaler, universiteter, kommuner, medarbejderne, personer med diabetes og derudover Novo Nordisk Fonden. På den måde har vi en åben og transparent proces for alt, hvad der bliver besluttet og bevilget penge til,” siger Allan Flyvbjerg og fortsætter:

“I og med regionens koncerndirektør er formand, så refererer han direkte ind til det politiske niveau i Region Hovedstaden. Det er netop for at undgå kritiske røster

om, at der ikke er transparens eller armslængde. Men selv dét at Novo Nordisk Fonden sidder med i bestyrelsen blev oprindeligt problematiseret af en række kritikere. Nu efter en årrække er det blevet accepteret, nok også fordi man kan se, at det foregår med god governance,” siger Allan Flyvbjerg.

Kan være ressourcekrævende

Hos både Naturstyrelsen og Esbjerg Kommune er det ikke så meget transparens og governance, men til gengæld overvejelser om ressourcer, der ligger først for, når de skal pege på ulemper eller risici ved de offentlig-fondslige partnerskaber. Begge peger dog på, at partnerskaber med fonde tilfører langt mere værdi, end de koster.

“Først og fremmest skal man jo være vaks ved havelågen, når muligheden for et partnerskab byder sig. Men det er klart, at det kræver også, at man i kommunen ikke bare springer på hvad som helst. Man skal afveje, om det passer ind,” siger Jesper Frost Rasmussen og forklarer, at kommunen altid må afveje, hvor mange fondspartnerskaber, den kan håndtere ad gangen.

“Hvis man tror at fonden bare skriver en check, så har man nok misforstået processen. For det kræver også en hel del ressourcer fra kommunens side at indgå i sådan nogle samarbejder. Og derfor skal man selvfølgelig være klar til det og tro på, at det er dén indsats, vi skal fokusere på i den kommende tid,” siger Jesper Frost Rasmussen.

Konkret peger han på, at partnerskaber kan være både tidskrævende og medføre ekstra bureaukrati.

“Fordelene overstiger klart ulemperne. Men der er selvfølgelig noget procestid, som altid er en opgave og en udfordring, når man arbejder med fonde, og hvor der er flere parter, som skal være enige om en ramme og have den godkendt i bestyrelser og byråd undervejs. Så er der også nogle krav fra fondene om, hvordan man dokumenterer og afrapporterer, som også kan medføre omkostninger i projektet, vi ellers ikke ville have haft. Men at kalde det ulemper er så meget sagt,” siger Jesper Frost Rasmussen.

I Naturstyrelsens partnerskaber er det typisk udgifterne til både projektledelse, drift og vedligehold af partnerskabsprojekterne, der giver anledning til overvejelser internt i styrelsen. For sådanne udgifter vil fon-

dene ofte ikke dække, når parterne har afsluttet samarbejdet, fortæller Signe Nepper Larsen.

“Som offentlig institution er man rigtig glad for de her fondsmidler. Men man skal jo også vide, at det kræver, at vi lægger en del projektledertimer hos os selv. Derfor spørger vi altid os selv: Har vi egentlig råd til at modtage denne her gave eller det her samarbejde? Det skal tilføre en ekstra værdi til vores kerneopgave, for vi bruger jo selvfølgelig også rigtig meget tid på at få det til at lykkes,” siger Signe Nepper Larsen.

Politisk opbakning

Selvom offentlig-fondslige partnerskaber har sine specifikke udfordringer, så er det også en arbejdsform med så mange fordele, at både Naturstyrelsen og Esbjerg Kommune meget gerne skruer op for den i fremtiden.

“Vi holder ledelsesmæssigt et fuldstændigt overblik og arbejder systematisk med at vide, hvilke fonde, der er på vores område. Vi får skabt nogle gode relationer

”Hvis man tror at fonden bare skriver en check, så har man nok misforstået processen.”

— Jesper Frost Rasmussen, borgmester, Esbjerg Kommune

til dem og hører, om vi kan lave nogle ting sammen. Vi gør det også, fordi fondene jo bygger viden op og har nogle fagkapaciteter, som vi også synes er spændende at snakke med,” siger Signe Nepper Larsen og uddyber:

“Det handler om at finde ud af, hvor der bor viden og vilje til at gøre noget for det område, som vi arbejder med. For ikke at være en lukket styrelse er partnerskaber, både med fonde og andre, fuldstændig afgørende for os. Vi får rigtig meget ud af det selv og kan måske endda også lave projekter, som vi ellers ikke ville lykkes med,” siger Signe Nepper Larsen.

I Esbjerg Kommune er der politisk opbakning til at gøre fondene til en tættere partner i fremtidens arbejde, fortæller Jesper Frost Rasmussen.

“Helt klart. Vi har gode erfaringer med de projekter og samarbejder, vi har i gang. Så det er der bred politisk velvilje til at forfølge endnu mere. Men selvfølgelig der, hvor det giver mening i forhold til vores overordnede strategi og vision for kommunen,” siger Jesper Frost Rasmussen. ■

Forsker: Fondsaftale om Børneriget er skoleeksempel i partnering

Partnerskabsaftalen om Børneriget mellem Ole Kirks Fond og Region Hovedstaden er kørt lige efter teoribogen om *partnering*. Det vurderer professor i offentligt-privat samarbejde på CBS, som har gennemgået aftalen for Fundats. Fonden bidrager løbende med ressourcer til projektstyring og tager medansvar for at opfylde en bred formålsparagraf om verdensklasse baseret på patienternes behov. Det er samtidig disse ambitioner, der fik Elsass Fonden til at donere et center for cerebral parese på det nye børnehospital.

af Jakob Thomsen

Bemærk: artiklen blev bragt Fundats i september 2017

Den 28. juni 2016 skrev Ole Kirks Fond under på at betale næsten en tredjedel af skatteborgernes regning på 2 milliarder kr. for et nyt børnehospital i København. Men underskriften på bevillingen til regionens byggebudget var ikke blot en stor donation fra en almennyttig og velgørende fond. Det var samtidig indledningen på et årelangt samarbejde baseret på en aftaletekst, der er et skoleeksempel på et byggepartnerskab mellem en offentlig og en privat aktør.

Det mener professor i offentligt-privat samarbejde, Christina Tvarnø, fra juridisk institut ved CBS.

”I forhold til den faglige teori, der findes om denne typer partnerskabsaftaler, som vi kalder for *partnering*, så lever denne aftale i høj grad op til intentionerne om at *samarbejde* om et projekt,” siger hun.

Christina Tvarnø har for Fundats gennemgået paragrafferne i den ni sider lange aftale mellem Region Hovedstaden og Ole Kirks Fond om realisering af et nyt hospital til børn, unge og fødende på Rigshospitalet – Børneriget.

”Det første jeg noterer mig er, at fonden sikrer sig, at de penge den tildeler, bliver brugt i overensstemmelse med den fundats og den uddelingspolitik, den er bundet af. Det antager jeg ligger i aftalens centrale formålsbestemmelse,” siger Christina Tvarnø.

Ingen kravspecifikation

I aftalens formålsbestemmelse står bl.a., at hospitalet skal sætte nye standarder for fremtidens behandling og forskning. Det skal være verdensklasse og byggeriet skal ’først som sidst’ tage højde for børnenes og familiernes behov.

”Det er meget karakteristisk for partnering-aftaler, at man bygger efter behov og ikke efter kravspecifikationer. Det er rigtig flot, at de ikke gør det, for det er hele essensen i partnerskabsaftaler. I traditionelle kontrakter ville man ikke se den slags formuleringer. Men denne aftale er baseret på fællesskab, hvor parterne samarbejder om at opnå verdensklasse, og hvor rammen er fokuseret på patienternes behov. Det betyder, at der ligger noget ekstra i aftalen, som man ikke ville få i et rent offentligt

byggeri,” siger Christina Tvarnø.

Det har netop været hensigten med aftalen at tilføre projektet ekstra kvalitet via samarbejdet, forklarer direktør i Ole Kirks Fond, Caroline Heering.

”Vi tror på, at der ved at Regionen, Rigshospitalet og Ole Kirks Fond engagerer kompetencer og ressourcer i samarbejdet, opstår synergier, der beriger projektet på en ny måde. Samarbejdsaftalen er skrevet med dette for øje og forpligter parterne til at realisere visionen gennem hele projektperioden uafhængig af en eventuel politiske agenda i en given valgperiode,” siger hun.

Tilgangen til samarbejdet betyder også at den værdi, fonden tilfører projektet, er mere end de 613,5 mio. kr., som fonden forpligter sig til, hvis formålet med aftalen realiseres.

”Fonden leverer både pengene, men derudover bidrager fonden med projektressourcer i og med, at den deltager i styre- og projektgrupperne. Det ser man ikke i en almindelig byggeaftale. For det indebærer nogle ekstra forpligtelser, som ikke ligger i det, vi kalder baggrundsretten, som er baseret på køb og levering af en bestemt ydelse. Det vil sige, at fonden tager et medansvar for, at formålsparagraffen bliver opfyldt,” siger Christina Tvarnø.

Børneriget skal stå klar i 2024 og den lange og omfattende involvering i gennemførelsen af projektet indebærer også en ny arbejdsform internt i fonden, forklarer Caroline Heering.

”Børneriget er på grund af sin størrelse og kompleksitet en ny type projekt for Ole Kirks Fond. Derfor har det været vigtigt for os at finde et organisatorisk setup, der bringer vores interne kompetencer bedst muligt i spil i forhold til at bidrage til, at projektets vision kan realiseres. Af den grund har vi også etableret en intern styregruppe med deltagelse fra Lego A/S, Lego Fonden, Kirkbi og Ole Kirks Fond, så vi har nem adgang til viden om f.eks. byggeri, design og ikke mindst legens betydning for børn og unge,” siger fondsdirektøren.

Byggeprojektet er organisatorisk forankret i Region Hovedstaden, som varetager bygherrerollen. Fonden stiller med to repræsentanter i projektstyregruppen, som er ansvarlig for, at beslutningerne føres ud i livet i løbet af byggeriets forskellige faser.

Konsensus og tvistløsningsmodel

Fonden er også repræsenteret i den administrative styregruppe, som løbende drøfter alle væsentlige spørgsmål om realisering af projektet. Styregruppens beslutninger træffes efter konsensusprincip blandt medlemmerne, som udover fonden består af repræsentanter for regionens direktion, hospitalsdirektøren og Rigshospitalets projektdirektør, Bent Ottesen.

Fonden har flere forbehold og betingelser i aftalen, som har til hensigt at sikre, at de høje ambitioner i projektet også bliver realiseret i praksis. Eksempelvis kunne fonden have trukket sig, hvis regionen efter udbuddet af arkitektkonkurrencen valgte et projekt, som efter fondens vurdering, ikke levede op til ambitionerne om at

Om aftalen mellem Ole Kirks Fond og Region Hovedstaden

Partnerskabsaftalen mellem Ole Kirks Fond og Region Hovedstaden er baseret på løbende forhandling inden for rammen af en målsætning om at sætte nye standarder med fokus på brugernes behov

Aftalens formålsformulering A2:

”Parterne er enige om, at der ved Rigshospitalet opføres et Nyt Hospital til børn, unge og fødende med udgangspunkt i foranalysen. Hospitalet skal sætte nye standarder for fremtidens behandling og pleje, forskning og uddannelse. Hospitalet skal opføres som et byggeri, der i et familiecentreret samspil mellem arkitektur og drift først og sidst tager højde for barnets, den unges, den fødendes og deres familiers behov. Det nye hospital skal være i verdensklasse og fortsat varetage funktionen som Regionens højt specialiserede hospital for børn, unge og fødende. Som reference for niveauet henvises blandt andet til Royal Children’s Hospital i Melbourne, Australien.

Forbehold og betingelser for fonden

Fonden tager medansvar for opfyldelse af formålet og aftalen fordeler den økonomiske og politiske risiko.

”E 1. For fonden er det en forudsætning for bevilling af tilskud til projektet, at formålet i henhold til punkt A2 efter fondens opfattelse kan opfyldes fuldt ud ved det projekt, som vælges efter den under D nævnte projektkonkurrence. Når fonden har bekræftet dette, er fondens tilsagn om medfinansiering af projektet inden for den i pkt. C angivne økonomiske tidsramme bindende, dog med forbehold af pkt. E3.”

”E 3. Fonden er ikke pligtig til at reservere de under pkt. C nævnte midler i tilfælde af, at realiseringen af det i Pkt. A2 beskrevne formål forsinkes væsentligt (...) og regionen bærer ansvaret for denne forsinkelse. (...)”

”E 4. Fonden er endvidere berettiget til at undlade at foretage yderligere betalinger, hvis det økonomiske resultat af udbud af byggeopgaven nødvendiggør væsentlige ændringer af projektets funktionalitet i forhold til de i foranalysen beskrevne parametre for kvalitet, der indebærer, at formålet i pkt. A 2 ikke kan opfyldes. (...)”

skabe et verdensklassehospital, der tager udgangspunkt i patienternes og de pårørendes behov.

”Jeg synes, de forstår at fordele den politiske og økonomiske risiko, der kan være i projektet. Hvis der opstår problemer, som skyldes Regionsrådets politik, så er det klart at ansvaret ligger der, og fonden kan trække sig ud. Men er det en udefrakommende årsag, så tager de det op i fællesskab, og ser hvordan de kan løse det ud fra formålsparagraffen. De bygger altså en successiv aftaleforhandling ind i projektet og det er netop også lige efter bogen i forhold til partnering-aftaler,” siger Christina Tvarnø.

I sidste ende har fonden mulighed for at trække dele af sit tilsagn om medfinansiering. For eksempel hvis re-

Børneriget skal stå klar i 2024 og den lange og omfattende involvering i gennemførelsen af projektet indebærer også en ny arbejdsform internt i fonden (foto: BørneRiget).

gionen er skyld i væsentlige forsinkelser, eller 'hvis det økonomiske resultat af udbud af byggeopgaven nødvendiggør væsentlige ændringer af projektets funktionalitet,' som indebærer at formålet ikke kan opnås. Men inden da skal en lang række løsningsmuligheder være forsøgt, forklarer professor Christina Tvarnø.

"I aftalen er indbygget en tvistløsningsmodel, hvor de hele tiden søger at løse konflikten så tæt på problemet som muligt. Og til sidst er der så mulighed for en voldgiftsafgørelse, hvilket også er helt efter bogen. Jeg er meget imponeret, og man må sige at parterne er klædt ret godt på i forhold til samarbejdet," siger hun.

Elsass Fonden: En drøm går i opfyldelse

I sidste måned offentliggjorde Elsass Fonden sin donation på 23,5 mio. kr. til et nationalt og internationalt videns- og behandlingscenter inden for cerebral parese på Børneriget. Det er den største donation til et enkelt projekt i Elsass Fondens historie, og her var de grundlæggende tanker og overordnede formål med Børneriget helt afgørende for beslutningen.

"CP-centret kunne sådan set ligge andre steder, men her var der et match med de tanker, som Ole Kirks Fond, Rigshospitalet og Region Hovedstaden har gjort sig. Det passede perfekt med vores værdisæt, der handler om at skabe et sted i verdensklasse, hvor børnene er i centrum i modsætning til det traditionelle hospitalsvæsen, hvor specialerne jo er i centrum," siger administrerende direktør i Elsass Fonden, Peter Lindegaard.

En stor del af pengene skal gå til en børnevenlig, støjfri MR-scanner, som kan scanne hurtigere og med lavere stråledosis. Fonden har et ønske om, at alle børn

– især dem der er for tidligt født – bliver scannet uden at blive bedøvet først. Derudover skal der bygges to ambulatorier og et træningsrum.

"Opførelsen og indretningen af en CP-klinik på Børneriget er en gammel drøm, der går i opfyldelse for os. Vi synes, der er behov for, at den seneste viden på området bliver anvendt over for børnene. Og da det jo er en meget lille sygdom i forhold til så mange andre sygdomme, så kan det være svært at have specialviden i 98 kommuner," siger Peter Lindegaard.

Ambitionen er at skabe størst mulig sammenhæng mellem CP-centret, forskningen på Københavns Universitet og Elsass Institutet. Elsass Fonden har indgået sin aftale om drift og indretning af centret med Rigshospitalet. Formålet er at sikre klarhed om, hvad fonden og hospitalet hver især skal bidrage med.

"Vi har sikret os, at Rigshospitalet er med, fordi det er vigtigt for os, at klinikken bliver bemanded, sådan at der også om seks år er enighed om, at der også skal være læger og sygeplejersker på centret. Aftalen gør, at det er meget klart, hvad vi kommer med – vi kommer med hardware og indretning, og derudover finansierer vi en professor, en forskningsassistent og nogle ph.d.-studerende. Derudover kommer vi med en masse viden og know-how fra Elsass Institutet i samarbejde med Københavns Universitet," siger Peter Lindegaard.

I Danmark er der ca. 10.000 mennesker med cerebral parese (spastisk lammelse). Med ca. 150 nye tilfælde hvert år forventer centret at have ca. 400 konsultationer årligt. CP er en hjerneskade, som i 90 pct. af tilfældene opstår under graviditeten, og i 10 pct. af tilfældene i forbindelse med fødslen. ■

Tabel: Kommunale strategier og retningslinjer for eksternt fundraising

Strategisk fundraising er på dagsordenen i stadig flere byråd og kommunale direktioner i hele landet. Knap en tredjedel af kommunerne har enten en politisk vedtaget fundraisingstrategi eller administrative retningslinjer for medfinansiering fra private fonde. Det viser Fundats' undersøgelse på baggrund af aktindsigter i fundraisingpolitikkerne i landets kommuner.

Bemærk: tabellen blev bragt Fundats i januar 2018

TABEL: Kommunale strategier og retningslinjer for ekstern fundraising

Kommuner	Har strategi vedtaget i byråd el. direktion	Har retningslinjer el. vejledninger om fundraising	Strategi for fundraising er under udarbejdelse/vedtagelse	Har ikke strategi eller retningslinjer	Fundraiser ansat i den centrale forvaltning
Albertslund			x		
Allerød			x		
Assens	x			x	
Ballerup			x	x	
Billund	x				
Bornholms Reg.k.	x			x	
Brøndby			x		
Brønderslev			x	x	
Dragør			x		
Egedal			x		
Esbjerg			x	x	
Fanø			x	x	
Favrskov	x			x	
Faxe			x		
Fredensborg	x			x	
Fredericia			x		
Frederiksberg			x	x	
Frederikshavn			x		
Frederikssund	x				
Furesø			x	x	
Faaborg-Midtfyn		x			
Gentofte			x		
Gladsaxe			x		
Glostrup			x		
Greve			x	x	
Gribskov			x	x	
Guldborgsund			x		
Haderslev			x		
Halsnæs			x		
Hedensted			x		
Helsingør			x		
Herlev			x		
Herning	x				
Hillerød			x		

Kommuner	Har strategi vedtaget i byråd el. direktion	Har retningslinjer el. vejledninger om fundraising	Strategi for fundraising er under udarbejdelse/vedtagelse	Har ikke strategi eller retningslinjer	Fundraiser ansat i den centrale forvaltning
Hjørring				x	
Holbæk				x	
Holstebro				x	
Horsens				x	
Hvidovre	x				x
Høje-Taastrup				x	
Hørsholm				x	
Ikast-Brande		x			
Ishøj				x	
Jammerbugt				x	
Kalundborg		x			x
Kerteminde				x	
Kolding	x				x
København				x	
Køge				x	
Langeland				x	
Lejre				x	
Lemvig				x	
Lolland				x	
Lyngby-Taarbæk				x	x
Læsø				x	
Mariagerfjord			x		x
Middelfart	x				x
Morsø	x				x
Norddjurs				x	
Nordfyn				x	
Nyborg			x		x
Næstved	x				x
Odder		x			
Odense		x			x
Odsherred				x	
Randers	x				x
Rebild				x	x
Ringkøbing-Skjern				x	

Kommuner	Har strategi vedtaget i byråd el. direktion	Har retningslinjer el. vejledninger om fundraising	Strategi for fundraising er under udarbejdelse/vedtagelse	Har ikke strategi eller retningslinjer	Fundraiser ansat i den centrale forvaltning
Ringsted				x	
Roskilde				x	
Rudersdal				x	
Rødovre				x	
Samsø				x	
Silkeborg				x	
Skanderborg				x	
Skive				x	x
Slagelse	x				x
Solrød				x	
Sorø				x	
Stevns				x	
Struer				x	
Svendborg				x	
Syddjurs				x	
Sønderborg				x	x
Thisted				x	
Tønder				x	
Tårnby			x		
Vallensbæk				x	
Varde	x				x
Vejen				x	x
Vejle				x	x
Vesthimmerland	x				x
Viborg	x				x
Vordingborg				x	x
Ærø				x	
Aabenraa			x		x
Aalborg	x				x
Aarhus		x			x
Antal kommuner:	15	10	6	67	36

Region Sjælland professionaliserer kampen om fondsmidler

Et nyåbnet fondskontor i Region Sjælland skal rette op på regionens hidtidige lave hjemtag af forsknings- og udviklingsmidler og vil fremover hjælpe med blandt andet at indgå samarbejder med eksterne parter og udarbejde fondsansøgninger. ”Hvis vi skal håndtere nogle af de store samfundsudfordringer, har vi brug for at indgå nye partnerskaber og samarbejder,” siger sekretariatschef Thomas Aarup Larsen.

af Michael Monty

Ien periode på foreløbig tre år skal et nystartet fondskontor i Region Sjælland forsøge at hjælpe både internt i regionen og eksterne samarbejdspartnere med fundraising og projektudvikling.

Region Sjælland søger netop nu efter sin fjerde medarbejder til kontoret, der åbnede i marts. Ifølge den ansvarlige for fondskontorets virke, sekretariatschef Thomas Aarup Larsen fra Region Sjællands afdeling for regional udvikling, er fondskontoret og den mere professionaliserede tilgang til fondssøgning en politisk prioritet fra Regionsrådet.

Endnu er der ikke sat måltal på, hvor mange fondsmidler kontoret årligt skal hjælpe med at hjemtage. Men ambitionen er, fortæller Thomas Aarup Larsen, at fondskontoret skal være selvfinansierende på baggrund af hjemtaget af midler til forsknings- og udviklingsprojekter efter den tre-årige forsøgsperiode.

”Baggrunden for at starte fondskontoret er, at der i Region Sjælland generelt har været et lavt hjemtag af forsknings- og udviklingsmidler blandt andet fra EU Horizon, Innovationsfonden og Interreg-programmerne. Når vi kigger på statistikken over, hvad vi som regi-

on burde hjemtage fra offentlige puljer, har vi ikke hidtil været særligt gode i Region Sjælland – og det gælder både Region Sjælland som organisation og de partnere, vi arbejder sammen med, for eksempel kommuner og uddannelsesinstitutioner. Andre har været langt bedre end os til at gøre brug af den projektf finansiering, der er til rådighed,” siger Thomas Aarup Larsen til Fundats.

Opgaven for fondskontoret er ifølge sekretariatschefen defineret til tre hovedområder:

Dels at rådgive sygehuse, forskningsstøtteenheder og administrative enheder om støttemuligheder og hjemtag af midler.

Dels at identificere relevante private fonde, offentlige puljer og EU-programmer og indgå samarbejder med eksterne parter om fælles projekter og hjemtag af midler, for eksempel kommuner, andre regioner og uddannelsesinstitutioner.

Og dels at bistå med at skrive konkurrencedygtige ansøgninger og administrere projekter.

Udsatte unge og rent vand

Ifølge Thomas Aarup Larsen handler etableringen af

fondskontoret i høj grad om, at Region Sjælland har brug for ekstern finansiering for at være økonomisk kapabel til at skabe forandringer i samfundet og gå ind i det, han betegner som store samfundsudfordringer. Skal det ske, er det nødvendigt at professionalisere alt fra projektudviklingen til selve udarbejdelsen af ansøgninger.

”Region Sjælland har en lang række kerneopgaver inden for sundhed og den regionale udvikling, som vi løfter i dag. Men hvis vi skal håndtere nogle af de store samfundsudfordringer, har vi brug for at indgå nye partnerskaber og samarbejder, for her har vi ikke midlerne selv til at gå hele vejen. Det kan konkret blandt andet

”Hvis vi skal håndtere nogle af de store samfundsudfordringer, har vi brug for at indgå nye partnerskaber og samarbejder, for her har vi ikke midlerne selv til at gå hele vejen.”

— Thomas Aarup Larsen, sekretariatschef, Region Sjælland

handle om udsatte unge, der hverken er i uddannelse eller job. Et andet eksempel er udfordringerne med at sikre nye løsninger inden for rent vand sammen med andre aktører, hvor der både er nogle offentlige puljer, som vi kan søge – og som vi endnu ikke har været gode til at få søgt – men hvor der også er mulighed for at kigge på, om private fonde kan se en idé i at deltage i partnerskaber for rent vand,” siger Thomas Aarup Larsen.

Ekspert: Regioner i konkurrence om fondsmidler

Han mener, at Region Sjælland med etableringen af fondskontoret er ”en form for frontrunner” sammenlignet med de øvrige regioner. Til gengæld har Region Sjælland meget at lære af andre regioner, når det gælder evnen til at indgå partnerskaber.

”Vi kan se, at nogle af de andre regioner har været dygtigere end os til at lave store europæiske og nationale projekter. Det har vi ikke været særligt dygtige til i vores region, og det er noget af det, vi forsøger at mande op på nu. Vi har for eksempel kunnet se, hvordan de i Region Midtjylland er lykkedes med at lave et relativt stort klimapartnerskab via midler, de har fået fra EU. Kan vi også lykkes med at samle partnere om et lignende projekt, vil det være fantastisk,” siger Thomas Aarup Larsen.

Projektchef, ph.d. Ulf Hjelmar fra Vive, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, forsker blandt andet i offentligt-privat samarbejde. Han peger på søgningen af EU-midler som et af de hovedområder, hvor en øget regional professionalisering af søgeprocessen giver særdeles god mening.

”Især, når man taler om at tiltrække EU-midler og lignende midler, er det nødvendigt med en professionel

tilgang. Det er ikke noget, man bare gør. Hvis man skal ind i et mere systemiseret forløb, hvor man på længere sigt specialiserer sig inden for ét eller flere områder og får nogle erfaringer, kræver det en professionalisering,” siger Ulf Hjelmar.

Vive-forskeren mener, at professionaliseringen, uanset om man taler kommuner eller regioner, kan opdeles i to spor:

”Det handler dels om selve ansøgningskompetencen. Man skal have ressourcerne og midlerne, så ansøgningerne ikke bare risikerer at blive nedprioriteret i forhold til de løbende driftsopgaver i kommuner og regioner. Og dels handler det om den udviklingsorienterede,

kreative del af processen, hvor det gælder om at prøve at tænke ud af boksen for at komme i betragtning til eftertragtede midler. Så alt i alt giver en øget professionalisering, som fondskontoret i Region Sjælland er et udtryk for, god mening både i forhold til ressourcenedelen og i forhold til at opbygge en kreativ, innovativ kompetence,” un-

derstreger Ulf Hjelmar.

Ulf Hjelmar vurderer, at Region Sjællands initiativ med fondskontoret også kan vise sig at være lukrativt i forhold til samarbejder med private fonde.

”Kommunerne har lige siden kommunalreformen været langt fremme i forhold til at tiltrække eksterne midler, hvor Ishøj er et godt eksempel på en kommune, som har professionaliseret søgeprocessen. Mange af de ansøgninger, der er blevet sendt fra Ishøj, er kommet igennem – blandt andet på grund af kommunens socio-økonomiske sammensætning. Tilsvarende på det regionale område er Region Sjælland en af de regioner, som vil have nogle muligheder for at tiltrække midler fra blandt andet EU. Og en øget professionalisering i søgearbejdet vil måske også kunne føre til samarbejder med private firmaer og fonde. Det kræver en oprustning, hvis man vil samarbejde med eksempelvis Novo Nordisk Fonden – men hvis først et sådant samarbejde bliver etableret, giver det lige pludselig helt andre og større muligheder i forhold til de store samfundsudfordringer,” siger Ulf Hjelmar.

— *Skal Danmarks fem regioner til at konkurrere med hinanden om, hvem der er bedst til at søge nationale og internationale midler?*

”Det kommer de jo nok til, men det kender man allerede fra det kommunale felt, så det er som sådan ikke noget nyt fænomen i den offentlige sektor. Der er blandt andet masser af eksempler på kommuner, der går sammen og søger midler, og det kan man også forestille sig sker på det regionale område,” siger Ulf Hjelmar. ■

Grundlæggende udfordringer med reglerne for undtagelsesfonde og selvejende institutioner

Reglerne for henholdsvis selvejende institutioner, der i praksis snarere er (halv-) offentlige organer, samt egentlige fonde, som undtages fra fondslove som følge af, at de løser opgaver for det offentlige er komplekse, i visse henseende uhenigtsmæssige. Og garanterer ikke, at der altid vil være et fondstilsyn. Derfor er der et aktuelt og stigende behov for at ændre reglerne for såvel de selvejende institutioner og de såkaldte undtagelsesfonde.

af Rasmus Kristian Feldthusen, professor, cand.jur., ph.d.,

Fonde og selvejende institutioner, der udfører opgaver for eller modtager tilskud til sin drift fra det offentlige, har en vigtig rolle i det danske samfund. Både som følge af de opgaver disse udfører inden for særligt det sociale, uddannelsesmæssige og kulturelle område og som følge af, at de modtager og administrerer offentlige midler.

Helt tilbage til tiden omkring udarbejdelsen af de to fondslove (fondsloven og erhvervsfondsloven) i begyndelsen af 1980'erne skulle fondsudvalget forholde sig til de fonde, selvejende institutioner m.v., hvor det offentlige på den ene eller anden led var involveret og havde interesser. Det kunne være ved stiftelse, styring, udpeging af ledelse, tilskud, opgaver, ophør m.v.

Budgetdepartementet havde nedsat en arbejdsgruppe, som allerede i 1979 afgav en beretning om selvejende institutioners bevillingsmæssige stilling. I denne anførtes det bl.a.:

”Der er imidlertid en glidende overgang fra fond til selvejende institutioner, stiftet ved lov, finansieret af offentlige midler og ledet af en bestyrelse, der helt eller delvis udpeges af det offentlige. Disse institutioner må som udgangs-

punkt betragtes som egentlige statsinstitutioner, selv om de er i besiddelse af en vis administrativ selvstændighed.

Hertil kommer en større mellemgruppe af selvejende institutioner, til hvis virksomheder ydes offentlig støtte, evt. på betingelse af at vedtægten eller fundatsen kan godkendes af vedkommende minister, og hvor der evt. ved lov er fastsat visse generelle regler for institutionernes virke.

Det er især denne gruppe, der har givet anledning til bevillingsmæssige problemer og vanskeligheder med hensyn til formueopgørelse.”¹

Af det citerede fremgår at der under begrebet selvejende institutioner hører en bred gruppe af institutioner, der spænder fra at være egentlige statsinstitutioner/ selvstændige forvaltningsorganer og så en langsom glidende overgang til hvad der efter gældende ret udgør en egentlig fond. For fornævnte selvejende institutioner er det selvsagt noget besynderligt at de overhovedet er blevet omfattet af fondslovgivningen, men mere om dette længere nede i denne artikel.

¹ Betænkning nr. 970 af 1982 om fonde s. 167

Der bør foretages en fondsretlig afgrænsning ift. visse selvejende institutioner

For de egentlige fonde, der udfører offentlige opgaver, er realiteten, at de fungerer under ganske anderledes forhold og logikker, end hvad der gælder for de fonde, som agerer på et privatretligt grundlag, f.eks. ved at foretage almenyttige uddelinger. Kort sagt, så er det karakteristisk for de undtagne fonde m.v., at enten er organisationen i realiteten slet ikke en fond eller så er den en egentlig fond men opererer i et miljø, hvor den privatretlige fondslovgivning og tilhørende fondstilsyn ikke giver mening.

Fondsudvalgets udgangspunkt var, at fondslovgivningen tillige måtte omfatte selvejende institutioner, bl.a. ud fra en erkendelse af, at det næppe vil være muligt at drage nogen retligt relevant sontring mellem fonde og selvejende institutioner.

Fondsudvalgets beslutning om generelt at lade selvejende institutioner være omfattet af fondslovgivningen gennem lovenes indledning om, at de gælder ”... fonde, legater, stiftelser og *andre* selvejende institutioner [min kursivering red.]...”,² står i kontrast til udvalgets kommissorium, hvorefter der ikke ønskedes udarbejdet en lovgivning om selvejende institutioner i almindelighed, men at genstanden for udvalgets overvejelser på daværende tidspunkt skulle være ”fonds, legater, stiftelser og *lignende* selvejende institutioner [min kursivering red.]”.³

Hertil kommer, at der formentlig kan sættes spørgsmålstegn ved fondsudvalgets præmis om, at det ikke er muligt at udsondre fonde (og lignende selvejende institutioner) som en gruppe under det bredere begreb ”selvejende institutioner”.⁴ De fondsretlige grundsætninger og fondslovgivningernes krav til kapital synes umiddelbart at være anvendeligt for denne afgrænsning:

1. En juridisk person,
2. Der besidder en formue,
3. Der er uigenkaldeligt udskilt fra stifterens formue,
4. Til varetagelse af et eller flere i vedtægten bestemte formål,
5. Som skal kunne efterleves i en længere årrække,
6. Hvor rådighedsbeføjelserne over fonden tilkommer en i forhold til stifter selvstændig ledelse,

² Jf. Erhvervsfondslovens § 1, stk. 1, 1. led og Fondslovens § 1, stk. 1.

³ Betænkning nr. 970 af 1982 om fonde s. 3

⁴ Lennart Lynge Andersen, Fra stiftelse til fond, s. 420 og Rasmus Kristian Feldthusen og Martin Poulsen, Juristen, nr. 5, 2012, s. 219.

⁵ Betænkning nr. 970 af 1982 om fonde s. 44.

⁶ Se anderledes for ikke-erhvervsdrivende fonde, der undtages fra Fondsloven, Fondslovens § 1, stk. 7 og 8, se nærmere neden for.

7. Hvor ingen fysisk eller juridisk person uden for fonden har ejendomsretten til fondens formue,
8. fonde har aktiver på mindst 1 mio. kr. (ikke-erhvervsdrivende fond) hhv. aktiver på mindst 300.000 kr. (erhvervsdrivende fond).

Efter at fondsudvalget havde konkluderet, at det ikke var muligt at udskille (visse) selvejende institutioner fra fonde og dermed fondslovgivningen, blev resultatet, at fondslovgivningen blev gjort anvendelig også på andre selvejende institutioner end fonde. Med denne løsning stod fondsudvalget imidlertid med et nyt problem.

Løsningen blev konkret at undtage visse selvejende institutioner og fonde fra fondslovgivningen.

Dette problem bestod i, at betegnelsen ”selvejende institutioner” ofte blev benyttet på institutioner, som med fondsudvalgets ord: ”... selv om de definitionsmæssigt må anses for fonde, dog i kraft af formål og funktionsmåde adskiller sig betydeligt fra det, som man typisk vil betegne som en fond.”⁵ Dette problem lod sig vanskeligt løse inden for rammerne af en lovgivning, som havde til formål at regulere samt etablere et tilsyn med fonde oprettet og drevet på privatretligt grundlag. Løsningen blev derfor konkret at undtage disse selvejende institutioner fra fondslovgivningen, såfremt en række betingelser var opfyldt.

Disse undtagelser har følgende udformning i den gældende fondslovgivning:

For de fonde, der undtages fra én af de to fondslove efter ovennævnte bestemmelser, gælder at de undtages fra den relevante fondslov, og dermed også tilsyn af erhvervsstyrelsen hhv. civilstyrelsen som fondsmyndighed:⁶

Erhvervsfondslovens § 3, stk. 1 og 2:

”Loven omfatter ikke

1. Danmarks Nationalbank,
2. fonde, der er oprettet ved eller i henhold til lov eller ved mellemfolkelig overenskomst mellem Danmark og en anden stat, og som er undergivet tilsyn af en af staterne,
3. fonde, med hvilke en kommune eller region har indgået en aftale til opfyldelse af kommunens eller regionens forpligtelser i henhold til sociallovgivningen eller anden lovgivning, såfremt fonden ikke varetager andre opgaver af væsentligt omfang, eller
4. fonde, der som vilkår for godkendelse eller tilskud fra det offentlige er undergivet tilsyn og økonomisk kontrol af en offentlig myndighed efter anden lovgivning eller bestemmelser udstedt i henhold til anden lovgivning.

Stk. 2. Fondsmyndigheden kan bestemme, at en fond, som på anden måde end efter denne lov er undergivet offentligt tilsyn og økonomisk kontrol, helt eller delvis skal være undtaget fra denne lov. En fond kan ikke undtages fra denne lov, hvis stifter af fonden er tilsynsmyndighed.”

Fondslovens § 1, stk. 4 og 5:

”Stk. 4. Loven omfatter ikke:

1. fonde, som er oprettet ved eller i henhold til lov, eller ved mellemfolkelig overenskomst mellem Danmark og en anden stat, og som er undergivet tilsyn af en af staterne,
2. fonde, med hvilke en kommune eller region har indgået aftale til opfyldelse af kommunens eller regionens forpligtelser i henhold til lov om social service og dagtilbudsloven, såfremt fonden ikke varetager andre opgaver,
3. folkekirkens selvejende institutioner, trossamfund og godkendte uddannelsesinstitutioner, såfremt fonden ikke udover sit hovedformål varetager andre opgaver,
4. fonde, der er omfattet af lov om erhvervsdrivende fonde,
5. fonde, der i medfør af § 3 i lov om erhvervsdrivende fonde ikke er omfattet af nævnte lov,
6. selvejende institutioner, der som vilkår for godkendelse eller tilskud fra det offentlige er undergivet tilsyn og økonomisk kontrol af en offentlig myndighed efter anden lovgivning eller bestemmelser udstedt i henhold til anden lovgivning, og
7. selvejende institutioner, hvis drift overvejende dækkes af statslige eller kommunale midler, og som er undergivet tilsyn af det offentlige, hvis det i institutionens vedtægt er fastsat, at det offentlige træffer bestemmelse om anvendelse af institutionens midler i tilfælde af dennes opløsning.

Stk. 5. Fondsmyndigheden kan bestemme, at en fond, som på anden måde end efter denne lov er undergivet et vist statsligt, regionalt eller kommunalt tilsyn, helt eller delvis skal være undtaget fra loven. En fond kan dog ikke undtages fra loven, hvis den myndighed, der varetager et tilsyn som anført i 1. pkt., er stifter af fonden.”

Havde fondsudvalget haft mulighed for at foretage en selvstændig og dybdegående undersøgelse af de selvejende institutioner med offentlig interesse må det formodes, at fondsudvalget i stedet ville være nået frem til den – efter denne forfatters opfattelse – mere optimale løsning, nemlig at de selvejende institutioner med offentlig interesse, slet ikke skulle være omfattet af fondslovgivningen til at starte med.

Det ville efter min opfattelse være hensigtsmæssigt at lovgiver for det første tager initiativ til at undersøge, om ikke afgrænsningskriteriet for de to fondslove bør ændres, således at selvejende institutioner som ikke opfylder betingelserne for at være en fond til at starte med, helt falder uden for fondslovene.

Endvidere kunne man med fordel på ny overveje, om ikke betegnelsen ’fond’ burde blive reserveret til juridiske personer, der opfylder de fondsretlige grundsætninger. Det samme kunne siges om betegnelsen ”selvejende institution” for de organisationer, der oprettes, finansieres m.v. af det offentlige, hvor det må erkendes

at realiteten er, at de ikke er selvejende. En stringens i sprogbrugen vil i sig selv kunne udrydde en række problemstillinger, som dukker op igen og igen i forhold til hvem, der ejer overskud og kapital ved ophør.

Herefter resterer gruppen af juridiske personer, som opfylder betingelserne for at være fonde, og dermed være omfattet af fondslovgivningen, men som ved at udføre offentlige opgaver og modtage offentligt tilskud til driften, ikke bør omfattes af de privatretlige fondslove. Det giver mening konkret at undtage disse fonde fra fondslovgivningen, men det er afgørende at dette sker på grundlag af et robust lovgrundlag, der sikrer, at der altid vil være et fondstilsyn. Udover nødvendige lovændringer til at sikre dette, vil dette kræve en dialog mellem de relevante tilsynsmyndigheder samt at fondens bestyrelse og revisor til stadighed kontrollerer dette.

De sociale fonde i et lovmæssigt limbo

Man kommer imidlertid ikke uden om også selvstændigt at undersøge reglerne og rammevilkårene for disse undtagne fonde. Først og fremmest er reguleringen af de undtagne fonde placeret i en række forskellige særlove og tilhørende administrative forskrifter. Dette gør det vanskeligt for i hvert fald fondens bestyrelse og rådgivere at navigere i, og måske også de relevante myndigheder. Hertil kommer at en undtagelse hhv. ophør af undtagelse indebærer en overgang fra fondsbeskatningsloven til selskabsskatteoven og vice versa. Overgang fra beskatning efter fondsbeskatningsloven til beskatning efter selskabsskatteovens § 1, stk. 1, nr. 6, sidestilles ifølge fondsbeskatningslovens § 2, stk. 1, jf. selskabsskatteovens § 5, stk. 4, med ophør af virksomhed og salg til handelsværdi af de aktiver og passiver, der er i behold på tidspunktet for overgangen.⁷

Hertil kommer, at fonde blot er én af flere forskellige organisationsformer, som løser offentlige opgaver, hvorfor reguleringen helt naturligt har fokus på de forhold, der er fælles for alle de private aktører, nemlig karakteren, kvaliteten, prisen m.v. på opgaveløsningen, og i mindre grad de særlige fondsretlige problemstillinger, som gør sig gældende for undtagelsesfondene. Herved havner undtagelsesfondene reelt i en tilstand af limbo, mellem den del af fondsretten, der stadig gælder for disse, og så den sociale lovgivning og virkelighed, der udgør hverdagen for disse fonde. At disse to verdener ikke altid er kompatible, og dermed vanskeliggør livet for fonden og dens bestyrelse, er L86,⁸ som i parentes bemærket er et yderst fornuftigt tiltag, et godt eksempel på.

L86 er en konsekvens af, at de almindelige regler om permutation (formålsændring) fortsat finder anvendelse for undtagelsesfondene. Dette indebærer, at Civilstyrelsen som overordnet fondsmyndighed i Danmark (permutationsmyndighed) skal inddrages, når f.eks. en undtagelsesfond ansøger om at ændre sit formål for

⁷ Se nærmere Juridisk Vejledning 2020-1 C.D.9.2.3. herunder for undtagelser og modifikationer til ovennævnte.

⁸ www.ft.dk/samling/2019/lovforslag/l86/index.htm

derved at tilpasse dette til det velfærdstilbud som ønskes udbudt fremadrettet. Socialtilsynet og Civilstyrelsen vil her skulle efterprøve de almindelige betingelser for at ændre et formål er opfyldt, nemlig om opfyldelsen af formålet er blevet umuligt eller klart (kvalificeret) uhensigtsmæssigt. Ønsker en undtagelsesfond at udvide sit formål til også at omfatte børn over 10 år siger det sig selv, at ud fra en almindelig fondsretlig test så vil dette være lig med et afslag på at ændre formål. Men inden for den sociale opgaveløsning er rationalet et ganske andet, hvilket L86 imødekommer ved at indsatte et sæt særlige og lempeligere betingelser, således at undtagelsesfondene i højere grad end i dag at kunne udvikle driften af tilbuddene i overensstemmelse med de behov, der måtte opstå hos brugerne af tilbuddene.

Ovennævnte er blot én af flere problemstillinger, idet der tillige kan nævnes om kravet om aktiver svarende til mindst 300.000 kr. også bør gælde for undtagelsesfonde, der drives på baggrund af tilskud fra det offentlige, om reglerne for fondens kapital (herunder en såkaldt offentligt betalt formuedannelse) ved ophør er tilstrækkeligt præcise, m.v.

Fondsregister og øget transparens

Endelig er der spørgsmålet om register og transparens. Det ville efter min opfattelse være hensigtsmæssigt hvis der oprettes et register over alle de fonde, som Erhvervs-

styrelsen og Civilstyrelsen undtager fra de to fondslove med angivelse af, hvilken lovbestemmelse i den relevante fondslov undtagelsen baserer sig på, hvilken myndighed der nu er fondstilsyn og optimalt set, hvilken lovgivning/hovedbestemmelser, undtagelsesfonden nu er omfattet af.

Angående transparens så bør det overvejes om de ikke bør omfattes af nedenstående regler, der for nogle år siden blev indført for erhvervsdrivende fonde, nemlig:

- Offentliggørelse af eventuelle transaktioner med nærtstående og
- Offentliggørelse af ledelsens samlede vederlag fordelt på ledelseskategori.

Endelig kan det overvejes at lade (en tilpasset version af) anbefalingerne om god fondsledning finde anvendelse på undtagelsesfondene.⁹

Rationalet for en øget transparens kan findes i, at der er tale om offentlige midler som ydes til gengæld for de ydelser, som undtagelsesfondene leverer.

Det er derfor min opfattelse, hvilken også er gjort gældende af såvel teoretikere og praktikere, at der er et aktuelt og stigende behov for at se nærmere på såvel de selvejende institutioner som undtagelsesfondene. ■

⁹ Forfatteren bemærker, at han er medlem af Komitéen for god fondsledning, men at artiklen ikke er udtryk for dette organisationsforhold.

Ingen har overblik over landets fondstilsyn

Der findes intet overblik over, hvem der skal føre tilsyn med fonde, som er undtaget fra fondsloven eller erhvervsfondsloven. Ansvaret ligger spredt ud hos landets kommuner, regioner og ministerier. Og endda hos fonde, der skal føre tilsyn med andre fonde. Der er behov for bedre registrering af fondene og deres tilsyn, mener ekspert.

af Sune Holm Pedersen

Det kan lyde utroligt i et land, der plejer at glæde sig over sine omfattende registre, men ikke desto mindre er det sandt: Ingen ved, hvor mange fonde, der findes i Danmark. Og ingen ved, hvor mange af disse fonde, der er undtaget fra tilsyn hos de to centrale fondsmyndigheder, Erhvervsstyrelsen og Civilstyrelsen.

Landets øverste fondsmyndighed, Civilstyrelsen, er fondenes såkaldte permutationsmyndighed. Det betyder, at Civilstyrelsen i sidste ende skal godkende væsentlige vedtægtsændringer for alle fonde, inklusiv de undtagne, uanset om f.eks. en kommune, en region eller et ministerium i forvejen fører tilsyn. Men heller ikke hos Civilstyrelsen har man overblik over de forskellige fondstilsyn.

“Civilstyrelsen har ikke en oversigt over de øvrige offentlige fondstilsyn i Danmark, der skal føre tilsyn med de undtagne fonde. Der findes ikke et register over de undtagne fonde,” oplyser Civilstyrelsen i en e-mail.

Men som Fundats kan dokumentere med historien om det fraværende fondstilsyn for Den Sociale Udviklingsfond, så kan myndighederne tabe det fondsretlige tilsyn på gulvet. Konsekvensen er, at der i årevis ikke

bliver ført kontrol med, om en undtagelsesfond overholder sine egne vedtægter, og om bestyrelsen i øvrigt driver fonden i overensstemmelse med de fondsretlige grundsætninger.

For ansvaret for at føre tilsyn ligger spredt ud hos blandt andre landets kommuner, regioner og ministerier. Og endda i særlige tilfælde hos specielle fonde, der skal føre tilsyn med andre fonde, som eksempelvis den erhvervsdrivende fond Det Københavnske Teatersamarbejde, der fører fondstilsyn med en række teatre i København, herunder Østre Gasværk Teater og Nørrebro Teater, der selv er organiseret som fonde.

Ekspert: Der mangler et register

Hverken Civilstyrelsen eller Erhvervsstyrelsen ajourfører – eller har pligt til at ajourføre – et register over fonde, som er undtaget fra deres tilsyn. I Erhvervsstyrelsen findes en liste over undtagne fonde på nogle hundrede A4-sider, som blev påbegyndt i 1980'erne, men som i en længere årrække ikke er blevet opdateret.

Men der er behov for et register, mener professor i fondsret ved Københavns Universitet, Rasmus Feldt-husen. For når fondstilsynene er spredt ud over landets

offentlige myndigheder, så bliver det svært for myndighederne at sikre sig, at særligt de undtagne fonde på betryggende vis er underlagt det rette fondstilsyn, mener han.

“Vi mangler efter min mening et register. For kan f.eks. kommunerne overhovedet skaffe sig et overblik over området med f.eks. sociale fonde på en meningsfuld måde? Og måske særligt når det drejer sig om selvejende institutioner og fonde med indtægter fra det offentlige, så er rationalet mindst lige så stort for, at fondene skal være samlet i et register, som hvis fonden driver mere privat virksomhed,” siger han.

Et register ville også gøre det lettere at undgå og opdage systemfejl, hvor undtagne fonde som eksempelvis Den Sociale Udviklingsfond falder mellem flere myndigheders fondstilsyn.

Det ville i sidste ende skabe en mere robust retstilstand på fondsområdet, mener Rasmus Feldthusen.

“Et robust system er f.eks. ikke afhængigt af, at én konkret bestyrelse tager initiativ, hvis tilsynet er fraværende. Det har flere ‘checks and balances’ med involvering af flere parter. På den måde undgår man at sætte sin lid til én bestemt aktør. På den måde bliver det lettere at understøtte, at loven bliver fulgt,” siger Rasmus Feldthusen.

Huller i kommunale fondstilsyn

For at skabe transparens om de undtagne fonde, bad Fundats samtlige 98 kommuner om at oplyse, hvilke fonde de har pligt til at føre fredsretligt tilsyn med. Listen viser kommunernes besvarelser.

Besvarelserne viser, at nogle kommuner fører fondstilsyn med mange fonde/selvejende institutioner, mens andre kommuner ikke er fondstilsyn. Blandt besvarelserne findes også kommuner, som ikke har nogen liste over fonde, som de har pligt til at føre tilsyn med.

Listen indeholder kun kommuner. Derudover kan bl.a. regioner, socialtilsyn, ministerier, styrelser og også særlige fonde føre tilsyn med undtagne fonde.

Endelig skal det bemærkes, at listen kan være behæftet med fejlbesvarelser, som skyldes at den udførende sagsbehandler i de enkelte kommuner har misforstået eller ikke har kendskab til forskellen mellem at være fondstilsyn for en fond og at være administrator for en fond. På grund af de ufuldstændige registreringer i cvr-systemet har det ikke været muligt for Fundats at rense listen for denne type af fejl.

Tabel: Kommuner med fonde under tilsyn

Kommune	Navn på fond/legat
Albertslund	Ikke fondstilsyn for fonde
Allerød	Allerød Kommunes Ungdomsfond (under opløsning)
Assens	Ikke fondstilsyn for fonde
Ballerup	Ikke besvaret forespørgslen
Billund	Ikke besvaret forespørgslen
Bornholms	Ikke besvaret forespørgslen
Brøndby	Ikke fondstilsyn for fonde
Brønderslev	Fonden for Brønderslev Hallerne
Dragør	Blomsterhandler Peter P. Bøge Andersen og hustru Ingers fond til fordel for ældreaktiviteter og ældreomsorg i Dragør Kommune
	Dragør Byfond for bevarelse af arkitektonisk værdifulde huse og bygningsmiljøer i Dragør gamle by og havn
	Store Magleby Bevaringsfond for bevarelse af arkitektonisk værdifulde huse og miljøer i Store Magleby landsby og kommunens øvrige landzone

Kommune	Navn på fond/legat
Dragør	Leisa Neel Walløe Johansens Mindelegat for ydelse af støtte til en kreds af ældre eller invalide borgere i Dragør Kommune
Egedal	Ikke fondstilsyn for fonde
	Esbjerg Købstads Jubilæumsstiftelse
	Jesper Pedersen og Hustrus Mindelegat
	Clara Hansens Mindelegat
	Anna Frandsens Legat
	Kirstine og Niels Th. Jensens Legat
	Esbjerg Kommunes Trangslegat
	Esbjerg Kommunes Uddannelseslegat
	Det Termansenske Legat
Esbjerg	Digterhjemmet - Gave fra Julius Bomholt
Fanø	Skolevæsnets legat med en legatkapital på 390.000 kr.
	Erik Schou's legat med en legatkapital på 225.000 kr.

Kommune	Navn på fond/legat
Fanø	Legat for Værdig trængende med en legatkapital på 158.000 kr.
Favrskov	Ikke fondstilsyn for fonde
Faxe	Ikke fondstilsyn for fonde
Frederiksberg	Ikke besvaret forespørgslen
Fredensborg	Kastaniegården Skovbørnehaven Skovlyset Smedegårdens Børnehus Smedegårdens Børnehus (Hus 11) Nivaagaard Børnehave
Fredericia	Den selvejende institution Hanneruphus
Frederikshavn	Jenny Jensen Fonden Christian Ludvig Cloos og hustru Henriette Cloos Legat Købmand Søren Møller og hustru Legat Legatet for særligt vanskeligt stillede borgere i Frederikshavn Kommune Brøndums legat til sociale formål
Frederikssund	Ikke fondstilsyn for fonde (se note)
Furesø	Ikke fondstilsyn for fonde
Faaborg-Midtfyn	Ikke fondstilsyn for fonde
Gentofte	Ikke besvaret forespørgslen
Gladsaxe	Bagsværd børnehus Novo Gladsaxe Skovbørnehave Kastaniehuset, Kagså Mørkhøj Fri Torvegården Richter Bagsværd Observationshjem Sofieskolen Skovdiget Hareskovbo Den Selvejende Ældreboliginstitution Hareskovbo Bolig Karvig - Fællesadministrationen af 2009
Glostrup	Husejer C. Frandsens Alderdomsfond Erik Laurids Vejvad Nielsens Fond Glostrup Kommunes Uddannelseslegat Sognefoged Peter Ludvig Jensen og Hustru Birthe Jensens legat (under opløsning)
Greve	Ikke besvaret forespørgslen
Gribskov	Ikke besvaret forespørgslen
Guldborgsund	Ikke besvaret forespørgslen
Haderslev	Ejendomsfonden for Vojens Kultur- og Musikhus

Kommune	Navn på fond/legat
Haderslev	Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller Apoteker Hans Clausen Schultz og hustrus mindelegat for Fole Sogn Haderslev Fonden Catharinahjemmets Fond Knud Nissen Møller Fonden
Halsnæs	Ikke besvaret forespørgslen
Hedensted	Ikke fondstilsyn for fonde
Helsingør	Ikke besvaret forespørgslen
Herlev	Ikke fondstilsyn for fonde
Herning	Børnehuset Brændgård Børnehuset Himmelblå Børnehuset Molevitten Børnehuset Stjernen Børneliv Børneoasen Lind Galaxen Højgård Børnehus Kernehuset-Engblommen Skalmejegården Vinding Børnehus Herning Krisecenter Sandfeldgården Birketoft Kildehøj Nyboder (Danske Diakonhjem) (almen ældrebolig/handicapvenlig bolig) Blå Kors Varmestue (aktivitets- og samværstilbud og forsorgshjem/herberg) Blå Kors Pensionat (forsorgshjem/herberg) Bo- og genoptræning Bytoften (bolig, midlertidigt botilbud, træning, aktivitets- og samværstilbud) Møltrup Optagelseshjem – Lindely (forsorgshjem/herberg, længerevarende botilbud, midlertidig botilbud) Lyngblomsten (aktivitets- og samværstilbud) Blå Mølle (aktivitets- og samværstilbud) Minihøjskolen (specialundervisning for voksne)
Hillerød	Frederiksborgcentret Hillerød Elite Idræt
Hjørring	Ikke besvaret forespørgslen
Holbæk	Ikke besvaret forespørgslen
Holstebro	Ikke fondstilsyn for fonde
Horsens	EGV Klovenhøj (lette kollektivboliger)

Kommune	Navn på fond/legat
Horsens	Nitschkes Stiftelse (lette kollektivboliger) Teknisk Kollegium i Horsens (ungdomsboliger) Horsens Ungdomsboliger Industrimuseet Horsens Ny Teater Ungdomshuset Ta´Fat Tønning-Træden Friskole Bakkelandets Friskole Sct. Ibs skole Vestbirk Friskole Gefionsgården Hulvej Skole
Hvidovre	Ikke fondstilsyn for fonde
Høje-Taastrup	Ingen liste over kommunens tilsynsforpligtelse over for fonde
Hørsholm	Frøken Anna Marie Green-Nielsens fond
Ikast-Brande	Ane Fjeerskovs Mindefond Christine og Christian Skovs Legat Dora og Gustav Mullers Legat Nis Nissen Jøker og Hustrus Fond
Ishøj	Ikke besvaret forespørgslen
Jammerbugt	Ikke fondstilsyn for fonde
Kalundborg	Ikke besvaret forespørgslen
Kerteminde	Ikke fondstilsyn for fonde
Kolding	Ikke fondstilsyn for fonde
København	Ejendomsfonden Copenhagen International School Fonden De Åbne Rum (driver "Folket Hus") Fonden Jagtvej 69 (driver "Ungdomshuset") Ragnhildgade-fonden Fabrikken for Kunst og Design" Copenhagen Contemporary-Fonden Fonden Sjakket Ejendomsfonden Vandkulturhuset Papirøen Bygningsfonden Kedelhuset Fonden CPH Stage Den erhvervsdrivende fond Den selvejende Institution EnergiCenter Voldparken Fonden de Københavnske Filmfestivaler Fonden Filmværkstedet Fonden Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv Fonden Det ny Emdrupborgkollegium (vedtægtsbestemt tilsyn)

Kommune	Navn på fond/legat
København	Borgergården (Bestemt i tidligere lovgivning) Adelgården Adventskirkens Børnehaven Adventskirkens Vuggestue Amagerbro Børnehaven Anna Wulffs Anne-Mariégården Artillerivejens Krudtugler og Slottet Askovfonden KBH+ Askovfondens Børnehaven Asmundsminde Barnets Hus - Amerikavej Bellahøj Børnehaven Bellis Benediktegården Bethlehems Sogns Børnehaven Blågårdens Børnehaven Bryggehuset Bryggen Børneflokket Børnehaven Ansgars Engle Børnehaven Helsingborggade Børnehaven Håbet Børnehaven på Smyrnavvej Børnehaven Tussenelda Børnehaven Voldparken Børnehuset Balder Børnehuset Bavnehøj Børnehuset Cobra Børnehuset Columbus Børnehuset Det Blå Univers Børnehuset Frimestervej Børnehuset Fælleden Børnehuset Gemmet Børnehuset Hurlumhej Børnehuset Kilden Børnehuset Lupinen og Red Barnets Vuggestue Børnehuset Muslingen Børnehuset Nathanael Børnehuset Skt. Jacob Børnehuset Spiretoppen Børnehuset Sundby Algård

Kommune	Navn på fond/legat
København	Børnehuset Universet
	Børnehuset ved Kongens Have
	Børnehuset Vor Frue
	Børneinst. v/ Seruminstituttet
	Børneinstitutionen Enghave
	Carolinehaven
	Centerbørnehaven
	Christianshavns Asyl
	Damhuset
	Den Flyvende Kuffert
	Den Gule Prik
	Den Integrerede Institution Legehjørnet
	Det Lille Akvarie
	Dosseringens Vuggestue
	Dronning Louises Asyl
	Dybendalsvej
	Edel Liisbergs Børnehus
	Eksperimental Institutionen
	Eventyrlandet
	Frederik d. 6's Asyl
	Fritidscenter 4 - Syd
	Fritidscenter Bispebjerg Nord
	Fritidscenter Brønshøj Husum
	Fritidscenter Islands Brygge
	Fritidscenter Rideklubben/Lumix
	Fritidscenter Ydre Nørrebro
	Fritidshjemmet Lindholm
	Fritidsinstitutionen ved Amager Fælled Skole/Amagerhylden
	Fritidsinstitutionen ved Brønshøj Skole/Brønshøj Fritidshjem
	Fritidsinstitutionen ved Den Classenske Legat Skole
	Fritidsinstitutionen ved Husum Skole
	Fritidsinstitutionen ved Katrinedals Skole
	Fritidsinstitutionen ved Kildevældsskolen
	Fritidsinstitutionen ved Korsager Skole/Fritidshjemmet Nordlyset
	Fritidsinstitutionen ved Oehlenschlägersgades Skole/Saxoly Fritidshjem
	Fritidsinstitutionen ved Rødkilde Skole/La Bella
	Fritidsinstitutionen ved Skolen ved Sundet
	Fritidsinstitutionen ved Vibenshus Skole
	Fuglereden
	Færgeren/Luther

Kommune	Navn på fond/legat
København	Guldberg-Hudegården
	Haletudsen
	Haraldsgården
	Himmel og Hav
	Holmen Sogns Udflytterbørnehave
	Humlebo
	Husum Menighedsbørnehave
	Husum Menighedsvuggestue
	Husumvold
	Højbjerg
	Idrætsbørnehaven Hylet
	Idrætsfritidsinstitutionen Skjold - FC
	Idrætsfritidsinstitutionen Skjold - FI
	Jagtvejens Asyl Vuggestue
	Jordkloden
	Juvelen
	Klub B29
	Kollektivhuset Bella
	Kongerosen
	Krauseren
	Labyrinten
	Langebro
	Lavuk - Klub
	Legehuset
	Linden
	Lumix Nord
	Marengsen
	Margrethegården
	Marthahjemmet
	Mini Ajax - Børn i Bevægelse
	Ministeriernes Børnehus
	Molevitten
	Mælkevejen
	Møllelængens Børnehave
	Nordtoftegaard
	Nyboders Børnehave
Olriks Børnehave	
Parkhøj	
Pumpestationen	
Regnbuen	
Riiset	
Rosalie	
Rosenborg Frihavns Børnehave	
RYAC - Børnehave	

Kommune	Navn på fond/legat
København	Røde Ko i Centrum
	Røde Kors Vuggestue
	Røde Rose 1
	Røde Rose 2
	Røde Rose 3
	Rådvadsvejs Børnehave
	Samuelsgården - Vuggestue og Børnehave
	Sankt Gertrud - Rudolf Steiner Børnehaven
	Sankt Johannes Gårdens Integreerede Børne-/Ungeinstitution
	Saxogården
	Saxoly Børnehus
	Schous Børnehus
	Settlementet Børn og Unge
	Sjællandshuse
	Skjold-Læssøegården
	Slettegården
	Smørhullet
	Sofiegårdens Børnehave
	Sofiegårdens Vuggestue
	Solbakken
	Spindegården
	Stadens Vænge
	Stakhaven
	Stærebo
	Sundby Asyl
	Sundby Børnehave
	Sundpark
	Syvestjernen
	Tante Olgas Børnehus
	Teaterbørneinstitutionen
	Thomas P. Hejles Ungdomshus
	Thorsanna
	Timotheus Sogns Børnehave
	TKs Skovhytten
	Trekløveren
	Tryllefløjten
	Udflytterbørnehaven Bøgely
	Utterslev Børnegård
	Valbyhøj
	Valdes Børnehus
Vanløse Folkebørnehave	
Vartov Børnehave	
Vesterbro Ungdomsgård	

Kommune	Navn på fond/legat
København	Øbro Menighedsbørnehave
	Ønskeøen
	Østerfælled Børnehus
Køge	Fælleslegatet for værdige trængende i Skovbo Kommune
	Aldershvilefonden
Langeland	Brandmester Carl Ejnar Theodor Carlson og hustrus legat
	Fælleslegatet for værdige trængende i Køge Kommune
Lejre	Ikke besvaret forespørgslen
Lemvig	Entrepreneur Kirk og Hustrus Legat for værdige trængende i Harboøre sogn
Lolland	Lemvig Kommunes Bistandslegat
	Ikke fondstilsyn for fonde
Lyngby-Taarbæk	Ikke fondstilsyn for fonde (se note)
Læsø	Ikke fondstilsyn for fonde
Mariagerfjord	Ikke fondstilsyn for fonde
Middelfart	Ikke fondstilsyn for fonde
Morsø	Ikke fondstilsyn for fonde (se note)
Norddjurs	Ikke fondstilsyn for fonde
Nordfyns	Den selvejende institution Otterup Idrætscenter
Nordfyns	Fælleslegat for værdigt trængende i Nordfyns Kommune (kommunen er også bestyrelse)
	Inga Marie Lassens mindelegat (kommunen er også bestyrelse)
	Wilfred Christiansen og hustrus mindefond (kommunen er også bestyrelse)
Nyborg	Det hofmanske legat (borgmester er med i bestyrelsen og kommunen er tilsynsmyndighed)
	Ikke fondstilsyn for fonde
Næstved	Ikke fondstilsyn for fonde
Odense	Ikke fondstilsyn for fonde (se note)
Odder	Ikke fondstilsyn for fonde
	Ikke fondstilsyn for fonde
Odsherred	Boligselskabet 1942 (I Nyk. Sj.)
	Odsherred Kommune selv
	48 ældreplejeboliger v. OK-Fonden
	Bofællesskabet ved Rørvig Mølle v. OK-Fonden
	Bofællesskabet Søkantten (Nyk. Sj.) v. OK-Fonden
Odsherred	Seniorbofællesskabet Perlen (Odden Havneby)
	Seniorbofællesskabet Enghaven (Vig)

Kommune	Navn på fond/legat
Odsherred	Museum Vestsjælland
	Geopark Odsherred
	Bygningsfonden Odsherred Teater
	Odsherred Teater
	Odsherred Kulturhistorisk Museum
Randers	Randers Kunstmuseum
	Randers (Egns)teater
	Ladegården
	Hjørnestenen
	Den Blå Paraply
	Den Selvejende Institution Gaia
	Den Selvejende Institution Klub 85
	Den Almene boligorganisation Klippen
	Boligselskabet Sandgraven
	Den Selvejende Institution Bofællesskabet Harridslev
	Den selvejende almene ungdomsboliginstitution Startbo
	Klostervænget
	Randers Kloster
	Den Selvejende Institution Ældreboligerne Parkboulevarden 69
	Bogruppen i Adelgade
	Den Hørningske Stiftelse
	Kristrup Vuggestue
	Tjærbyvejens Vuggestue
	Børnehaven Bredstrupsgade
	Den Selvejende Institution Glentevej
	Børnehaven Himmelblå
	Børnehaven Tirsdalen
	Kristrup Børnehus
	Helsted Børnehus
	Randers Børneasyl
	Børnehuset Mariendal
	Plantangården
	KFUM's institutioner
	Vorup Børne- og Ungdomshus
KFUM's fritidsgård Solgården	
Randers krisecenter	
Rebild	Ikke besvaret forespørgslen
Ringkøbing-Skjern	Magda og Niels C. Jensens Legat
	Købmand C. Koldborg og Hustrus Mindelegat
	Jens Chr. Christensen Stage og Marie Sørensen Stage's Fond

Kommune	Navn på fond/legat
Ringkøbing-Skjern	S. Chr. Pedersens Legat
	Lærer Morten Jensen og Hustru Else Jensens Legat
	Ringkøbing-Skjern Kommunes Fælleslegat
	Købmand C. M. Schuberts Børnehjemslegat Paula og Richard Vesteragers mindelegat
Ringsted	Ikke fondstilsyn for fonde
Roskilde	Ikke fondstilsyn for fonde (se note)
Rudersdal	Ikke besvaret forespørgslen
Rødovre	Ikke fondstilsyn for fonde
Samsø	Ikke besvaret forespørgslen
Silkeborg	Ingen liste over kommunens tilsynsforpligtelse over for fonde
Skanderborg	Fælleslegatet for syge, værdigt trængende og/eller uddannelsessøgende i Skanderborg Kommune
	Sanatorielæge Ellen Pedersens Legat Søskende Jensens Legat
Skive	Fonden Spøttrup Studegård
Slagelse	Ikke fondstilsyn for fonde
Solrød	Ikke fondstilsyn for fonde
Sorø	Ikke besvaret forespørgslen
Stevns	Ikke besvaret forespørgslen
Struer	Ikke fondstilsyn for fonde
Svendborg	Foreningen Brecht Hus
	Den selvejende Institution SG-Hallen
	Den selvejende Institution Svendborg Ridehal
	Den selvejende Institution Skårup-Hallen
	Den selvejende Institution Svendborg Badmintonhal
	Den selvejende Institution Svendborg Idrætshal og Tennishal
	Den selvejende Institution Tåsingehallen
	Den selvejende Institution Thurøhallen
	Den selvejende Institution Tvedhallen
	Svendborg og Omegns Museum
	Produktionshøjskolen i Svendborg
	Den selvejende Institution Mærskgårdens Udbygning
	Svendborg Teater
	Svendborg Vandrerhjem og Feriecenter
	Foreningen Maritimt Center
Rottefælden	
Rantzausminde Børnehave	
Børnebiksen	
Mariesøstrenes Børnehave	

Kommune	Navn på fond/legat
Svendborg	Den selvejende Institution Vuggestuen Byparken
	Den selvejende Institution Børnegården Byparken
	Den private Institution Tved Børnehave
	Den private Institution Børnehaven Ovinehøj
	Borgerforeningen
Sydfyns El-forsyning	
Syddjurs	Ikke besvaret forespørgslen
Sønderborg	Christen Hansen mindelegat og Birthe og Thormod Rasmussens Fond
	Von Vettes Lånefond
	I.P. Nielsen Fonden
Thisted	Ikke besvaret forespørgslen
Tønder	Medborgerhus, Tønder
	Kiersgaard, Højer
	Museum Sønderjylland
	Skærbæk Museum
	Museet Holmen
	Spillestedet Haggens (fastfr. 06)
	Tønder Festival (fastfrosset 06-niveau)
	Tennisgård, Rømø
	Kunstnerhuset, Skærbæk
	Sdr.jylland Symfoniork tilsk. lokaleleje
	Projekt 4+ (ikke kommerciel)
	Kulturlivet efter overgangsordn. ophør (Tønder Festival)
	Bredebro Friluftsbad
	Løgumkloster Friluftsbad
	Udlejning Kunstgræsplæne Løgumkloster
	Grundtilskud
	Tilskud til prioritetsgæld
	Haltimer for skolernes brug
	Toftlund Friluftsbad
Deutscher Kindergarten Jejsing	
Kindergarten Tønder	
Deutscher Kindergarten Løgumkloster	
Deutscher Kindergarten Øster Højst	

Kommune	Navn på fond/legat
Tønder	Den Danske børnehave
	Jejsing børnunivers
	Agerskov børnehave
	Toftlund børnehave
	Løgum Børnegård
	Den selvejende institution Tønder Sport- og Fritidscenter
	Skærbæk Fritidscenter
DSI Rosenvænget	
	DSI Solgården
Tårnby	Ikke fondstilsyn for fonde
Vallensbæk	Ikke fondstilsyn for fonde
Varde	Ikke besvaret forespørgslen
Vejen	Ikke fondstilsyn for fonde
Vejle	Ikke fondstilsyn for fonde
Vesthimmerlands	Ingen liste over kommunens tilsynsforpligtelse over for fonde
Viborg	Den Selvejende Institution Viborg Krisecenter
	Hald Ege Børnehus
	Digterparkens Børnehus
	Børnehuset Tommeliden
	Fynbohus Selvejende Institution
	Børnehuset Spangsdal
	Børnehuset Videbechs Minde
Spurvehuset	
Stationen	
	Overlund Børnecenter
Vordingborg	Ikke besvaret forespørgslen
Ærø	Ikke fondstilsyn for fonde
Aabenraa	Ikke besvaret forespørgslen
Aalborg	Ingen liste over kommunens tilsynsforpligtelse over for fonde
Aarhus	Fonden Voxhall
	Train-Fonden
	Fonden Aarhus Filmværksted
	Fonden Kunsthall Aarhus
	Den Almennyttige Fond Produktionscenteret for Rytmask Musik i Aarhus

Noter

- Kommunen oplyser som svar, at den administrerer fonde/legater. Dette udelukker, at kommunen samtidig er fondstilsyn for disse fonde/legater.

Otte år uden fondstilsyn

Den Sociale Udviklingsfond blev undtaget fra erhvervsfondsloven i 2012. Siden har ingen myndigheder ført fondsretligt tilsyn med fonden, der solgte ydelser til danske kommuner for 242 mio. kr. i 2019. En lovændring kan være nødvendig for at undgå, at fonde ender uden et fondsretligt tilsyn, mener ekspert.

af Sune Holm Pedersen

Det kan være særdeles vanskeligt for myndighederne at holde styr på tilsynet med fonde, der undtages fra enten erhvervsfondsloven eller fondsloven.

Det viser historien om den erhvervsdrivende fond Den Sociale Udviklingsfond. Fondens solgte sidste år sociale ydelser for en kvart milliard kroner til en række af landets kommuner. Under sig har fonden 11 helejede datterselskaber, og i dens 27 landsdækkende afdelinger og specialprojekter er der ifølge fondens hjemmeside omkring 300 ansatte.

Men på trods af Den Sociale Udviklingsfonds størrelse og strømmen af offentlige midler gennem fonden og dens underafdelinger har ingen myndigheder ført et fondsretligt tilsyn med fonden igennem nu mindst otte år. Så lang tid er der gået, siden Erhvervsstyrelsen i 2012 placerede fonden på sin liste over fonde undtaget fra Erhvervsfondsloven.

Alle fonde skal efter fondslovgivningen ellers være underlagt et fondsretligt tilsyn. Og hvis en fond er undtaget fra f.eks. erhvervsfondsloven, så skal fonden i stedet være underlagt et andet offentligt tilsyn og en økonomisk kontrol, der sikrer et såkaldt 'fondsretligt betryggende tilsyn' med fonden.

Alligevel har ingen myndigheder altså ført tilsyn og kontrol med, eksempelvis, om Den Sociale Udviklingsfond er blevet administreret forsvarligt i overensstemmelse med fondens vedtægter, og om fondens ledelse i det hele taget har varetaget fondens interesse.

Fonden lader nemlig til at være faldet mellem to stole, når det kommer til myndighedernes fondsretlige tilsyn.

Professor: Lovændring kan være nødvendig

De juridiske årsager til det manglende fondstilsyn med Den Sociale Udviklingsfond er et kapitel for sig.

Men sagen får nu professor i fondsret på Københavns Universitet, Rasmus Feldthusen, til at foreslå en ændring af både erhvervsfondsloven og fondsloven:

“Jeg synes, det er værd at overveje at ændre lovene, så det gøres til en betingelse for at undtage en fond, at den rent faktisk bliver og vedvarende er underlagt et fondstilsyn,” siger Rasmus Feldthusen.

Sagen om Den Sociale Udviklingsfond viser nemlig, at en fond tilsyneladende kan være undtaget Erhvervsstyrelsens tilsyn uden automatisk at være underlagt et andet fondstilsyn.

Og noget tyder på, at sagen om Den Sociale Udvik-

lingsfond kan være udtryk for juridisk systemfejl, hvor fonde kan “blive sluppet uden at blive grebet,” siger Rasmus Feldthusen. Og hvis dét er rigtigt, er situationen uholdbar, mener han.

“Det er klart, at det ikke er hensigtsmæssigt, hvis vi

”Jeg synes, det er værd at overveje at ændre lovene, så det gøres til en betingelse for at undtage en fond, at den rent faktisk bliver og vedvarende er underlagt et fondstilsyn.”

— Rasmus Feldthusen, professor i fondsret, Københavns Universitet

har en række fonde med en vis volumen, der ikke er omfattet af et legalitetstilsyn [dvs. tilsyn med, at fonden ledes forsvarligt i overensstemmelse med lovgivningen og vedtægten, red.],” siger han.

Forvirring om tilsynsmyndighed

Den juridiske forvirring om Den Sociale Udviklingsfonds fondstilsyn tog fart i 2012. Her vurderede Erhvervsstyrelsen i en afgørelse, at fonden slet ikke er omfattet af erhvervsfondsloven – og dermed heller ikke af Erhvervsstyrelsens fondstilsyn.

Erhvervsstyrelsen konstaterede nemlig i sin afgørelse, at Den Sociale Udviklingsfond “udbyder en eller flere ydelser, som er reguleret i henhold til lov om social service.”

Og når fonden udbyder sådanne ydelser, så er fonden allerede underlagt et andet fondstilsyn fra f.eks. fondens hjemkommune eller fra et af landets såkaldte socialtilsyn.

Det er i hvert fald den bagvedliggende antagelse, at fonden er underlagt sådan et tilsyn. Og for at undgå flere parallelle fondstilsyn, så slap Erhvervsstyrelsen med sin afgørelse tilsynet med fonden og slettede den fra sit register over erhvervsdrivende fonde.

Problemet er bare, at antagelsen er forkert. For da Erhvervsstyrelsen slap fonden, blev den ikke grebet af et andet tilsyn.

Fondens hjemkommune Odense afviser over for Fundats at have ført fondsretligt tilsyn med fonden. Og det samme gør myndigheden Socialtilsyn Syd, som ellers fører tilsyn med de 27 sociale tilbud under Den Sociale Udviklingsfond, og som fonden selv i sine regnskaber peger på som dens fondstilsyn:

”Socialtilsyn Syd har ikke oprettet en tilsynssag vedrørende tilsyn som fondsmyndighed med den Sociale Udviklingsfond,” skriver chefjurist Sissel Schmidt fra socialtilsynet i en e-mail.

Og ifølge Sissel Schmidt er der ikke tale om en for-

glemmelse. Faktisk afskærer lovgivningen Socialtilsyn Syd fra at føre et fondsretligt tilsyn med Den Sociale Udviklingsfond, vurderer hun.

For selvom Socialtilsyn Syd kan agere som fondstilsyn for visse fonde med hjemmel i lov om socialtilsyn, så opfylder Den Sociale Udviklingsfond slet ikke lovens betingelser. Og dermed kan Socialtilsyn Syd ikke være fondstilsyn for fonden, konkluderer hun.

Socialtilsyn Syd er heller ikke i besiddelse af fondens vedtægter, som er grundlæggende for overhovedet at kunne udføre fondstilsynet.

Fond vil undersøge sagen nærmere

Dermed står Den Sociale Udviklingsfond i strid med lovgivningen uden et fondstilsyn for mindst ottende år i træk. Ifølge professor Rasmus Feldthusen med en reel systemfejl i det juridiske grænseland mellem fondslovene og sociallovgivningen som en mulig forklaring.

Den Sociale Udviklingsfond selv er enig i, at lovgivningen på området for de sociale fonde kan være meget kompleks. Selvom fonden fortsat mener, at Socialtilsyn Syd er dens retmæssige fondstilsyn, som den også årligt sender regnskaber til, så vil fonden nu undersøge sagen nærmere for at få afklaring, oplyser fondsdirektør Michael Hansen.

“Det er klart, at vi skal tage uklarheden omkring tilsyn alvorligt, og hvis Socialtilsyn Syd afviser at føre det fondsretlige tilsyn, så må vi forholde os til, hvad vi så skal gøre. Det vil blive drøftet på det førstkommende bestyrelsesmøde i Den Sociale Udviklingsfond i juni måned,” siger Michael Hansen.

”Hvis Socialtilsyn Syd afviser at føre det fondsretlige tilsyn, så må vi forholde os til, hvad vi så skal gøre.”

— Michael Hansen, direktør, Den Sociale Udviklingsfond

Fonden vil desuden tage initiativ til, at de relevante brancheorganisationer på området søger at få afdækket problemerne med de manglende tilsyn.

”Samtidig vil vi tage fat i vores brancheforening Selveje Danmark og Dansk Erhverv, og bede dem om at være med til at skabe juridisk afklaring. For hvis det faktisk forholder sig sådan, at vi falder mellem to stole, så gør det sig jo gældende for en lang række organisationer, og det er simpelthen uholdbart for den almenyttige sektor,” siger Michael Hansen. ■

Fonden Fjerde Maj Kollegiet kommer under tilsyn

Fonden Fjerde Maj Kollegiet på Frederiksberg har stået uden fondsretligt tilsyn i årtier, fordi Frederiksberg Kommune tilsyneladende har glemt at føre tilsyn med fonden. Nu har kommunen genoptaget tilsynet med fonden.

af Sune Holm Pedersen

Den erhvervsdrivende fond Fjerde Maj Kollegiet på Frederiksberg kommer nu under fondstilsyn fra Frederiksberg Kommune.

Frederiksberg Kommune har således bedt fonden om at indsende blandt andet fondens historiske regnskaber til godkendelse hos kommunen. Det fremgår af en række e-mails, som Fundats har fået aktindsigt i.

Siden 1986 har Frederiksberg Kommune haft pligt til at føre tilsyn med fonden, men intet tyder på, at det er sket før nu.

Som tilsynsmyndighed skal Frederiksberg Kommune blandt andet sikre, at fondens bestyrelse og øvrige ledelse overholder fondens vedtægter. Men det er i flere tilfælde glippet, som Fundats tidligere har beskrevet.

Det glippede for eksempel, da fondens bestyrelse med kommunalbestyrelsesmedlem Helle Sjelle (K) i spidsen efter en længere ansættelsesproces besluttede at ansætte Københavns Universitets rektor Henrik C. Wegener i stillingen som fondsdirektør.

Beslutningen blev truffet, selvom 61-årige Henrik C. Wegener overskred vedtægternes aldersgrænse på 60 år for direktørstillingen. Fondsbestyrelsen trak efterfølgende beslutningen tilbage, mens Henrik C. Wegener samtidig afviste at ville overtage stillingen.

Som tilsynsmyndighed skal Frederiksberg Kommune desuden hvert år godkende fondens regnskaber. Men det er tilsyneladende ikke sket en eneste gang siden 1986.

Således skriver kommunen til fonden i en e-mail den 20. marts 2020, at “kommunen ikke kan finde tidligere sager om godkendelse af kollegiets regnskaber,” og at den derfor ikke er sikker på, hvordan den godkendelse skal foregå.

Regnskaber lyngodkendt

Siden afsløringerne af tilsynsrodet omkring kollegiefonden har Frederiksberg Kommune til gengæld arbejdet hurtigt for at indhente det tabte.

På kommunens opfordring indsendte fonden den 24. marts 2020 sine regnskaber fra 2006 til 2018 til kommunens sagsbehandler. Og allerede en uge senere godkendte kommunens sagsbehandler samtlige regnskaber uden bemærkninger:

“Revisor har for alle regnskaber udtalt, at de giver et retvisende billede af kollegiets økonomi og aktiviteter på de pågældende tidspunkter, og at regnskaberne er udarbejdet i overensstemmelse med god regnskabs-skik. Da regnskaberne for 2006-2018 heller ikke ellers

har givet kommunen anledning til bemærkninger eller spørgsmål kan vi herefter godkende regnskaberne,” skrev sagsbehandleren til fonden den 31. marts 2020.

Kontrollen af fondens regnskaber er en del af det økonomiske tilsyn med fonden, som blev pålagt Frederiksberg Kommune, da kommunen i 1986 overtog tilsynet med fonden.

Her gjorde Industriministeriet – det nuværende Erhvervsministeriet – det klart, at Frederiksberg Kommune fremover skulle sikre godkendelse af fondens regnskaber helt oppe i kommunens øverste ledelseslag, nemlig hos kommunalbestyrelsen:

“Kommunens økonomiske kontrol med kollegiet består i, at budgetterne skal kontrolleres og godkendes af kommunalbestyrelsen 3 måneder før regnskabsårets begyndelse, samt at det i regnskaberne kontrolleres, om kollegiets vedtægter er overholdt, herunder at den af boligministeriet krævede balanceløse er blevet anvendt, revisor skal være registreret eller statsautoriseret, og kommunalbestyrelsen skal godkende udskiftning af kollegiets revisor. Efter afsluttet revision indsender revisor regnskabet og revisionsbemærkningerne direkte til kommunalbestyrelsen, der er berettiget til at lade regnskabet revidere yderligere af kommunernes revisionsafdeling eller anden revision.”

Ingen henvendelse fra Erhvervsstyrelsen

Men Industriministeriets betingelser har altså tilsyneladende ikke været opfyldt siden 1986. Og det manglende fondstilsyn fik professor Søren Friis Hansen fra juridisk institut på Copenhagen Business School til at vurdere, at Erhvervsstyrelsen bør gå ind i sagen for at sikre et korrekt tilsyn – og om nødvendigt tage tilsyns-

De undtagne fonde

Fonden Fjerde Maj Kollegiet på Frederiksberg er et eksempel på landets mange fonde, der er undtaget fra enten Erhvervsstyrelsens eller Civilstyrelsens tilsyn.

Der findes intet overblik over, hvem der i stedet skal føre tilsyn med de undtagne fonde. Men flere historier i Fundats har vist, at tilsynet kan glippe, fordi blandt andet landets kommuner ikke altid har styr på hvilke fonde, de skal føre tilsyn med.

Fundats bad den 17. februar 2020 Frederiksberg Kommune om at oplyse, hvilke fonde udover Fjerde Maj Kollegiet, som kommunen har pligt til at føre tilsyn med.

Kommunen har ikke besvaret forespørgslen, men oplyser, at den stadig arbejder på at afklare området.

forpligtelsen fra Frederiksberg Kommune:

”Når man er tilsyn, så har man jo et selvstændigt ansvar for, at betingelserne for tilsynet er opfyldt. I dette tilfælde har kommunen påtaget sig den forpligtelse at føre tilsyn med fonden. Hvis kommunen ikke er i besiddelse af fondens regnskaber, så er det jo ret tydeligt, at betingelserne for at undtage fonden ikke er opfyldt. Derfor mener jeg, at Erhvervsstyrelsen bør bede om en redegørelse fra Frederiksberg Kommune,” sagde Søren Friis Hansen.

Men det er ikke sket. For kommunen har ikke hørt fra Erhvervsstyrelsen i sagen, oplyser Frederiksberg Kommune. ■

Skuespillere, politikere og foreningsbosser driver bestyrelsesarbejde på samlebånd: ”De bør kende vedtægterne i hver eneste fond”

Bestyrelsesarbejde i 20, 30 og 40 almene fonde er en almindelig bibeskæftigelse for mange tillidsvalgte ledere i ngo'er og foreninger. Politikerne i Københavns Kommunes Kultur- og -Fritidsudvalg har skrevet under på at varetage stifterviljen i op til 47 forskellige fonde. Men selvom bijobbet i fondene ofte er ulønnet, så kan man blive personligt erstatningsansvarlig, hvis der opstår rod i en af butikkerne. Undladelse samt uddelegering ved bemyndigelse indebærer risici, advarer en fondsretseksperter.

af Jakob Thomsen

Biskopper, rektorer og kommunalpolitikere. Tillidsvalgte i Grænseforeningen, Skuespillerforeningen og Danske Blindesamfund.

Det nogle af de mennesker, som i kraft af deres stilling har påtaget sig allerflest bestyrelseshverv i udvalgte fonde.

Bestyrelsesarbejde i dusinvis af gamle fonde følger flere steder automatisk med jobbet – som et privilegium eller som en byrde – når man sætter sig i foreningsbestyrelsen eller chefstolen i mange organisationer.

Det viser Fundats' top-50-oversigt over personer med flest bestyrelsesposter i almene fonde i Danmark.

Bagest i opgaveporteføljen får bunken med gamle vedtægter dog ikke altid den opmærksomhed, som de

egentlig har krav på.

Fundats har eksempelvis talt med flere personer på top-50-listen, som ikke umiddelbart var klar over, at de på et tidspunkt har skrevet under på at varetage stifterviljen på vegne af en række for længst afdøde personer, der møjsommeligt har udfærdiget alment velgørende uddelingsformål og gode hensigter for de formuer, som de i sin tid overdrog til en fond.

Udover det moralske aspekt af den manglende opmærksomhed, så indebærer det også en personlig, økonomisk risiko for det enkelte bestyrelsesmedlem.

Også selvom man kun sidder i fondene, fordi man samtidig er medlem af bestyrelsen i Skuespillerforeningen, Københavns Borgerrepræsentations Kultur- og

Fritidsudvalg eller foreningen Danske Malermestre. Det forklarer professor i fondsret ved Københavns Universitet, Rasmus Feldthusen.

”Når man sidder i et kollektivt organ, der samtidig udgør bestyrelsen i en række fonde, så er det vigtigt, at man er opmærksom på, at man har de forpligtelser og det ansvar, der hører til bestyrelshvervet i hver af disse fonde,” siger han.

Hvis man sidder til møde i foreningsbestyrelsen eller byrådet, skal man derfor sørge for at holde godt øje med dagsordenen efterhånden, som mødet skrider frem over punkterne.

”Hvis man skal tage stilling til forhold vedrørende en fond, så skal man jo huske at tage fondskasketten på.

”Politikerne kan jo ikke bagefter komme og sige, at det var forvaltningens skyld. De kan ikke uddelegere ansvaret.”

— Rasmus Feldthusen, professor i fondsret, Københavns Universitet

For det at lede en bestyrelse gennem et kollektivt organ – et byrådsudvalg eller foreningsbestyrelse – betyder jo, at man ultimativt kan blive mødt med et personligt erstatningskrav, hvis man har tilsidesat sine pligter,” siger Rasmus Feldthusen.

Risiko for undladelser

Med til bestyrelsens pligter hører netop at varetage stifterviljen, sådan som den fremgår af den enkelte fonds vedtægter. Som bestyrelsesmedlem i en fond, må man kun varetage fondens interesser – ikke foreningens, kommunens eller kirkens interesser, forklarer Rasmus Feldthusen.

I den sammenhæng er det særligt vigtigt at være opmærksom på, at passivitet i sig selv også kan være ansvarspådragende.

”Undladelse er en af de årsager, som giver anledning til mange fondssager hos fondsmyndighederne. Det, ikke at have gjort nok, eller ikke at have gjort det i tide, kan ofte give problemer for bestyrelsesmedlemmer. Derfor kræver bestyrelsesarbejdet, at man sætter sig ind i vedtægten i hver af de konkrete fonde, sådan at man er sikker på, at de beslutninger, der bliver truffet, er i tråd med fondens formål og interesser. Det at uddele til noget, der f.eks. ikke er i overensstemmelse med formålet, kan være erstatningspådragende i sig selv.”

Ansvaret står derfor bl.a. i at skaffe kvalificerede ansøgere, uddele til formålene og sikre sig, at ingen af formålene bliver ensidigt begunstiget fremfor andre. Men udover uddelingsarbejdet er der også andre ansvarsområder, som i sidste ende altid påhviler fondsbestyrelsen.

Eksempelvis at fonden har tilstrækkelig kapital, at pengene er forsvarligt investeret og at bestyrelsesmedlemmerne er korrekt registreret som fondens ’reelle ejere’ i henhold reglerne, som implementerer EU’s hvidvaskdirektiv.

Kulturudvalg uddelegerer uddelingsarbejde

Det kan være et omfangsrigt arbejde at skulle læse ansøgninger til 30-40 fonde et par gange om året og samtidig sørge for, at der er styr på uddelinger, formue og formalia. I Københavns Kommunes Kultur- og Fritidsudvalg har man løst problemet ved at formulere en såkaldt stående bemyndigelse.

Det betyder, at embedsmændene i kulturborgmesterens forvaltning kan foretage uddelinger for op til 10.000 kr. til trængende enkeltpersoner og ”op til 100.000 kr. til almennyttige eller velgørende foreninger og institutioner, herunder sygdomsbekæmpende formål,” fremgår det af bemyndigelsen.

Og selv om denne form for uddelegering af bestyrelsens uddelingskompetence muligvis ikke er ulovlig, så er det endnu en årsag til, at politikerne i Kultur- og Fritidsudvalget skal være ekstra opmærksomme på, hvad der foregår i fondene, forklarer Rasmus Feldthusen.

”Uden nærmere her at forholde mig til i hvilken udstrækning sådanne bemyndigelser er lovlige så er det vigtigt, at det ligger fast, hvilke kriterier der gælder for, at den bemyndigede kan give tilsagn henholdsvis afslag. Altså i det tilfælde hvornår embedsmændene i kulturforvaltningen kan bevilge penge eller afslå en ansøgning til den enkelte fond,” siger han.

Det skyldes, at ansvaret for eventuelle fejl eller undladelser kun kan placeres et sted, nemlig hos bestyrelsen, der består af medlemmerne af det kollektive organ i form af kultur- og fritidsudvalget.

”En bemyndigelse vil ikke i sig selv kunne frikende bestyrelsesmedlemmerne for et personligt erstatningsansvar, hvis det viser sig, at det der er sket, ikke burde være sket. Politikerne kan jo ikke bagefter komme og sige, at det var forvaltningens skyld. De kan ikke uddelegere ansvaret,” siger Rasmus Feldthusen.

Derfor har bestyrelsen også et ansvar for at følge op på forvaltningens arbejde mellem bestyrelsesmøderne, blandt andet ved at kræve, at der bliver orienteret om hvilke beslutninger, der er truffet under bemyndigelsen siden sidst, forklarer han.

”De skal selvstændigt sikre sig, at der uddeles inden for formålet, ved for eksempel at foretage stikprøver. De skal sikre at der er en forsvarlig organisering af hver enkelt fond. Så hvis man tror, at man kan uddelegere alt via en stående bemyndigelse, og det så er gjort med det, så tager man fejl. For så er der jo netop andre ting man så skal gøre med endnu større omhu, fordi man ikke selv er inde over den kritiske del af forretningen i form af at foretage uddelinger. Og der kunne man måske godt frygte, at forholdet til arbejdet med at foretage uddelinger m.v. når der ligger en bemyndigelse bliver lidt som ’ude af øje, ude af sind’,” siger Rasmus Feldthusen. ■

Ekspert: Fonde er et dårligt instrument til at drive offentlig virksomhed

Mange kommuner er medstiftere eller bidragydere til nye erhvervsdrivende fonde, som driver kultur- og idrætsfaciliteter eller byudvikling. Men det offentlige bør være varsomme med at benytte fondskonstruktionen, som instrument for offentlige midler, advarer en fremtrædende fondsretsekspert.

af Jakob Thomsen og Michael Monty

Hvert år bliver nye erhvervsdrivende fonde etableret med større eller mindre deltagelse af kommuner eller andre offentlige enheder. Ofte med private fonde som medstiftere og kapitalindskydere.

Men en erhvervsdrivende fond er ikke nødvendigvis et godt redskab til at drive kulturtilbud, lokaludvikling eller sportsfaciliteter. I hvert fald ikke hvis kommunen samtidig ønsker at kunne udøve indflydelse på de offentlige midler eller driften af de opgaver, som erhvervsfonden varetager. Det mener ekspert i fondsret advokat Sys Rovsing, der blandt andet også er fondsaglig medlem af Erhvervsankenævnet.

”En fond skal gerne være uafhængig af andre interesser, og jeg tror ikke på, at kommuner, regioner og andre offentlige instanser har lyst til at lave noget, som er uafhængigt af dem selv. De er jo sat i verden for at styre vores penge – så hvorfor etablere noget, de ikke kan styre?” spørger Sys Rovsing.

Ved stiftelsen af fondene bliver det ofte skrevet ind i fundatsen, at kommunen har udpegningsret til en eller flere poster i fondsbestyrelsen. Argumentationen kan være, at kommunen dermed kan holde hånd i hanke

med skatteborgernes penge, som kommunen lægger i projekterne. Eller at kommunen kan sikre sig, at fondens formål udøves i overensstemmelse med kommunens hensigt med de projekter, som fonden driver.

Logikken er, at eksempelvis en kommunaldirektør eller centerchef kan være kommunens repræsentant i fondsbestyrelsen. Og for de kommunalpolitikere, der bevilger pengene, kan det give god mening, at der følger indflydelse og kontrol med finansieringen af de opgaver, som kommunen har interesse i.

Men i et fondsretligt perspektiv giver det derimod ikke mening, understreger Sys Rovsing. Og derfor risikerer det pågældende bestyrelsesmedlem at komme alvorligt i klemme mellem kommunens interesse og fondens interesser. Selvom en embedsmand er udpeget af kommunen, er man som bestyrelsesmedlem i en erhvervsfond personligt ansvarlig for sit bestyrelseshverv og kan i yderste konsekvens risikere at ifalde erstatningsansvar, hvis bestyrelsen er skyld i, at fonden lider tab.

Som skræmmeeksempel nævner Sys Rovsing sagen Fonden Wonderful Copenhagen, der i 2014 stod for afholdelsen af det internationale Melodi Grand Prix i København. En begivenhed der endte i et millionun-

derskud for fonde, og efterfølgende blev der indledt en erstatningssag mod fondens ledelse.

Ingen instruktionsbeføjelser

I forbindelse med Wonderful Copenhagen-sagen kom det frem, at det af Københavns Kommune udpegede bestyrelsesmedlem, Simon Strange (S), før bestyrelsesmøderne fik besked af kommunens embedsfolk på – som Sys Rovsing udtrykker det – ”hvad han skulle mene”.

Erhvervsstyrelsen kritiserede dengang Simon Strange for at lade sig instruere af kommunen uden at skele til fondens interesser og dermed karambolere med fondslovens bestemmelser om, at bestyrelsesmedlemmer kun må varetage fondens interesser.

”Når især kommuner fortsætter med at stifte nye erhvervsdrivende fonde, tror jeg, at det er fordi, det lyder som noget ud over det almindelige, noget, som er særligt beskyttet og kræver særlig integritet. Men Wonderful Copenhagen-sagen, som jeg selv var med til at behandle i Erhvervsankenævnet, viste, at man ikke fra kommunal side kan bruge en fond som et instrument på dén måde,” siger Sys Rovsing.

Erhvervsstyrelsen har offentliggjort en række såkaldt opmærksomhedspunkter, som skal vejlede blandt andre embedsmænd om deres rolle som bestyrelsesmedlem-

mer i erhvervsfonde:

Hvis man sidder som medlem af en fondsbestyrelse, og samtidig er ansat i en kommune, et ministerium eller en region, er det særligt vigtigt at være opmærksom på følgende, skriver Erhvervsstyrelsen:

- Fonde er selvejende, hvilket betyder, at ingen uden for fonden kan udøve nogen former for ejerbeføjelser.
- Bestyrelsen er fondens øverste ledelsesorgan og skal alene varetage fondens formål og interesser.
- Bestyrelseshvervet – og dermed også ansvaret – er personligt.
- Alle bestyrelsesmedlemmer har lige rettigheder og pligter.
- Bestyrelsen skal være selvstændig ift. fondens stifter, væsentlige gavegivere o.l.

Læs mere om Erhvervsstyrelsens opmærksomhedspunkter for bestyrelsesarbejde: erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-opmaerksomhedspunkter-bestyrelsesmedlemmer-i-erhvervsdrivende-fonde ■

Erhvervsdrivende fonde stiftet af eller med kommuner

Følgende erhvervsdrivende fonde blev stiftet i samarbejde med kommuner i 2019 og 2018. Kommunernes rolle kan variere i de enkelte fonde. Kommunen kan være medstifter, indskyder af kapital, ejendomme, grunde eller andre aktiver. Og oftest har kommunen udpegningsret til en eller flere bestyrelsesposter i den erhvervsdrivende fond.

I mange tilfælde tager fondens vedtægter hensyn til kommunens interesser og forpligtelser ved fondens stiftelse. Eksempelvis at kommunen skal godkende evt. opløsning af fonden, eller at fonden skal være underlagt reglerne om aktindsigt efter offentlighedsloven.

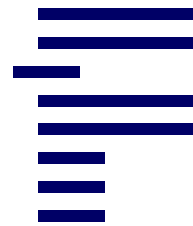
2019

- Lollands Erhvervs- og Turismeudviklingsfond
- Bygningsfonden Fængslet (Vestsal-projektet)
- Ejendomsfonden Regan Vest
- Ragnhildgadefonden

2018

- Fonden Aalestrup Læge- og sundhedshus
- Fonden Stevns Klint Besøgscenter
- Ejendomsfonden Vandkulturhuset Papirøen
- Den Erhvervsdrivende Fond Varde Fritidscenter 2018
- Bygningsfonden Kedelhuset
- Bygningsfonden Odsherred Teater
- Ejendomsfonden Artcenter Spritten
- Fonden Artcenter Spritten
- Ejendomsfonden Knudepunktet Mols
- Fonden Rytmask Musik Esbjerg

FUNDATS

Et uafhængigt journalistisk netmedie om fonde med almennyttige aktiviteter

Abonnér på Fundats

Med et abonnement på Fundats får du adgang til landets førende medie om den danske fondssektor. Vi skriver uafhængigt og nuanceret om danske fonde og deres filantropiske indflydelse i samfundet.

ABONNÉR

Tegn abonnement her: fundats.dk/abonnement/

Fundats formidler nyheder, analyser og tendenser om fondssektoren, dens aktiviteter samt effekterne af de almennyttige indsatser i samfundet.

Vi skriver om det, der skaber penge i fondene, om dem der plejer formuerne eller datterselskaberne og deler ud af overskuddet. Vi dækker det løbende branchestof om aktører, fondsledelse, drift og donationer i det filantropiske fondsmiljø.

Det handler om politik, økonomi, investeringer, fondsjura, moral, kunst, velfærd, klima, sammenhængskraft og livsglæde.

Tema-magasinet **Fonde og den offentlige sektor** er udgivet af Danmarks Fonde IVS (juni 2020)

Fundats – udgivet af Danmarks Fonde IVS
Rathsacksvej 1, 3.th.
1862 Frederiksberg C

kontakt@fundats.dk
fundats.dk

Ansvarshavende redaktør
Jakob Thomsen

Layout
Janus Moos

Journalister
Sune Holm Pedersen, Michael Monty

COPYRIGHT © Danmarks Fonde IVS 2020

Magasinet **Fonde og den offentlige sektor** er beskyttet af dansk lov om ophavsret. Hel eller delvis kopiering, anden gengivelse eller videreanvendelse af materialet må kun ske efter aftale med Danmarks Fonde IVS. Det er herunder ikke tilladt at videredistribuere materialet elektronisk via e-mail.

